

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 10.

Onsdagen den 23 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 16 innevarande Februari.

§ 2.

Föredrogs, men blef ånyo bordlagdt bevillningsutskottets betänkande N:o 1, angående vissa delar af tullbevillningen.

I sammanhang härmed begärdes ordet af

Herr vice talmannen L. O. Larsson som yttrade: I öfverensstämmelse med inom talmanskonferensen fattadt beslut får jag till kammaren hemställa, att kammaren måtte besluta att uppföra bevillningsutskottets nu bordlagda betänkande främst bland två gånger bordlagda ärenden på föredragningslistan för det plenum, som kommer att hållas nästa måndag.

Med bifall till den af herr vice talmannen sålunda gjorda framställning beslöt kammaren, att bevillningsutskottets nu för andra gången bordlagda betänkande N:o 1 skulle å föredragningslistan uppföras att i plenum nästkommande måndag den 28 dennes företagas främst bland de ärenden, som derförinnan blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 3.

Till afgörande förelåg statsutskottets utlåtande N:o 9, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker, samt angående vilkoren för sådana statsbidrag, äfvensom odlingslåns åtnjutande.

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring m. m.

Punkten 1.

För anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar hade Kongl. Maj:t i sin pro-

Andra Kammarens Prot. 1887. N:o 10.

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring m. m.
(Forts.)

position angående statsverkets tillstånd och behof föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1888 bevilja 600,000 kronor.

Deremot hade i väckta, till statsutskottet remitterade motioner, inom Första Kammaren herrar *J. E. Nyström, H. A. Widmark, Jonas Andersson, Wilhelm Roos, K. A. Liljesköld, Axel Ros, Helmer Falk, J. O. Sundström* och *H. Gyllenram* (motion N:o 7) och inom Andra Kammaren herrar *P. Sahlström, Anders Bengtsson, Lars Ersson, Nils Nilsson, J. Andersson, E. Petter Jonsson, A. Sundström, Jonas Larsson, P. O. Eriksson* och *O. N. Wagenius* (motion n:o 174), föreslagit, att Riksdagen för år 1888 måtte ställa till Kongl. Maj:ts förfogande, till bidrag för anläggning af nya och förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar, en million kronor.

Slutligen hade i en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 12) herr *A. F. O. Cederberg* föreslagit, att Riksdagen måtte till åtskilliga, i en motionen bilagd tablå intagna vägarbeten anslå de för hvart och ett af dessa utförda anslagsbelopp med tillsammans 987,915 kronor, minskadt med de belopp, som möjligen kunde varda af Kongl. Maj:t från 1887 års fond anvisade för samma arbeten, samt att för dessa anslag skulle i tillämpliga delar gälla de för 1886 års vägbyggnadsfond meddelade föreskrifter.

På anförda skäl hemstälde emellertid utskottet i förevarande punkt att Riksdagen måtte med bifall till Kongl. Maj:ts proposition och med afslag å herrar Nyströms m. fl:s, Sahlströms m. fl:s och Cederbergs motioner, för år 1888 såsom bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar anvisa ett belopp af 600,000 kronor.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herr *A. Persson* i Mörarp, som ansett den ändring i nu gällande vilkor böra beslutas, att anslag till väganläggningar och vägförbättringar ej finge bestämmas till högre belopp än högst hälften af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Sahlström: Då utskottet icke behagat såsom anslag för vägars anläggning m. m. tillstyrka större belopp än Kongl. Maj:t föreslagit eller 600,000 kronor, men de anspråk, som framstälts på detta anslag och de summor som behöfvas för att motsvara dessa anspråk äro så stora, som här är fallet, ber jag få vädja till kammaren och hemställa, att den måtte bevilja åtminstone så stor del af det belopp, motionären begärt, som 800,000 kronor, till hvilken siffra jag för min del nedsätter de anspråk, som framstälts i motion i ämnet. Statsutskottet har visserligen i sitt utlåtande framhållit vissa betänkligheter mot att bevilja detta belopp och hänvisat sökandena till landsting och kommuner, men då

vi alla känna, huru obenägna landstingen och kommunerna äro att bevilja sådana anslag, hvarom här är fråga, så kan man vara säker om, att man på den vägen visst icke får några bidrag. Jag skall därför be att få anhålla om proposition på anslagets höjande till 800,000 kronor.

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring
m. m.
(Forts.)

Herr And. Persson: Just med hänsyn till de stegrade anspråken på ifrågavarande statsbidrag, har jag för min del trott, att man borde vidtaga en förändring uti de vilkor, som nu gälla med afseende å bidragens utgående. Såsom af utskottsbetänkandet finnes, har förevarande anslag, som från början eller för tiden 1867—1874 utgått med allenast 150,000 kronor årligen, derefter höjts för perioden 1875—1881 till 200,000 kronor, och för åren 1882 och 1883 till 300,000 kronor samt steg för förra och innevarande år till 500,000 kronor. Nu har det blifvit af åtskilliga motionärer ifrågasatt att höja anslaget till en million kronor, hvarjemte regeringen föreslagit deras bestämmande till 600,000 kronor. Jag ber tillika att få nämna, att under den tid anslaget intill 1883 hölls under 300,000 kronor, beviljades ofta särskilda anslag till större vägförbättringar, men efter denna tid hafva icke några sådana särskilda anslag utbetalats med undantag af några mindre belopp, som tilläfventyrs kunnat återstå på förut beviljade anslagssummor. Men då det nu är fråga om att än ytterligare höja anslaget, tror jag tiden vara inne att göra ändring med afseende på de vilkor, hvarunder anslagen skola utgå, och har jag äfven, såsom synes af utskottets betänkande, framställt yrkande i sådan riktning, i det jag påyrkat, att, under det för närvarande får beviljas statsbidrag till $\frac{2}{3}$ af anläggningssumman, denna siffra måtte bestämmas till högst hälften deraf. Något liknande beslöt Riksdagen för några år sedan i fråga om låneunderstöd i och för enskilda jernvägsbyggnader, och jag tror Riksdagen har funnit, att det allmänna mått väl af en sådan bestämmelse, i det att särskildt en mängd mindre sunda spekulationer till följd af en sådan inskränkning fått hvilat till framtiden.

Om vi taga i betraktande beloppen af de utgående anslagen för nu ifrågavarande ändamål, så skola vi finna, att anslagssummorna för vissa län uppgått till betydligt större belopp än hvad från dessa län influtit i bevillning till staten för fast egendom inom länet och att de inom andra län åter uppgått till ungefär samma belopp som fastighetsbevillningen. Mina motiv hafva varit, att med de alltmer stigande anspråken på dessa anslag hålla siffran inom ett för våra förhållanden rimligt belopp, ty jag befarar, att, om icke en bestämmelse i den riktning som den af mig nu föreslagna införes, så att anslagen icke få uppgå till högre belopp af anläggningkostnaden än hälften, så skola dessa anslag i en snar framtid stiga så, att vi ej kunna beräkna, hvar det skall sluta.

Den ärade motionären, som nys hade ordet, framhöll obenägenheten hos landstingen och kommunerna att bidraga till dessa ändamål; men just med hänsyn till detta af statsutskottet äfven införda motiv, emot hvilket jag i öfrigt icke har något att an-

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring

v. m.
(Forts.)

märka, ber jag få nämna, att, om obenägenheten hos landstingen och kommunerna, hvilka hafva den närmaste fördelen af väganläggningarne, är så stor, så synes mig häri förefinnas ett talande skäl för att väganläggningen kan hvila till en framtid, då benägenheten hos dessa korporationer att bidraga kan blifva något större.

Då emellertid de vilkor, hvori jag yrkat ändring, skulle ingå i femte punkten af utskottets hemställan och, derest min åsigt skulle vinna understöd, ändring måste ske i denna punkt, samt en dylik ändring förutsätter en helt annan motivering än den nu i betänkandet förefintliga, får jag anhålla om återremiss redan vid denna punkt, på det tillfälle måtte beredas statsutskottet att förändra motiveringen på det sätt, att den må komma i öfverensstämmelse med mitt yrkande beträffande femte punkten.

Häruti instämde herr Nils Jönsson i Gammalstorp.

Herr Jönsson i Myre: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning af den siste talarens yttrande, deruti han uttalade den åsigten, att sådan ändring i nu gällande bestämmelse borde vidtagas, att anslagen till väganläggningar eller vägförbättringar skulle bestämmas till blott hälften af den beräknade kostnaden. Detta anser jag vara en orättvisa mot dem, som hädanefter skola bygga vägar, i jemförelse med dem, som hittills fått bidrag, då den, som förut erhållit sådant bidrag, fått det till två tredjedelar af kostnaden. Såsom vi veta, hafva hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansökningar om bidrag legat inne i flera år, uppgående till flerfaldigt högre belopp än hvad som Riksdagen för hvarje år beviljat till bidrag för byggnader af nya och omläggning af gamla vägar; i följd deraf har blott en del af sökandena kommit i åtnjutande af bidrag. Dessa, som fått sådant, hafva fått det till $\frac{2}{3}$ af kostnaden, och derföre skulle det, såsom jag nyss sade, vara fullkomligt orättvist att nu nedsätta bidragen till hälften, då en hel mängd samtidigt och till och med förut inkommit med ansökningar än de som erhållit bidrag. Ja det är i alla händelser orätt mot dem, som hädanefter erhålla bidrag, att de skola få mindre än hvad de erhållit, som fått sådant förut.

Beträffande åtskilliga farhågor i öfrigt, som af den föregående ärade talaren uttalades, får jag erinra, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen under de senaste åren uppställt rätt stränga vilkor för erhållande af bidrag, bland annat, att, om kostnaden för väganläggningen och vägbyggnad icke uppgått till det i kostnadsförslaget beräknade belopp, nedsattes anslaget i proportion derefter, då åter de vägbyggnadsskyldige ovilkorligen skola bidraga med en tredjedel. Detta har förut icke varit händelsen, men nu på senare tiden har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gått tillväga på detta sätt. Derföre anser jag, att Kammaren icke bör fästa något afseende vid den siste talarens yrkande på återremiss.

En annan omständighet vill jag äfven påpeka, medan jag har ordet, nemligen att behofvet af anslag för ifrågavarande ändamål är ganska trängande. Om vi se igenom väg- och vattenbyggnads-

styrelsens framställning till Kongl. Maj:t, finna vi, att styrelsen ansett, att den bort förorda ett anslag af 1,224,061 kronor, men nedsatt sina pretentioner till 1,000,000; och om denna summa hafva nu flere både i Första och Andra Kammaren motionerat.

Under återopande så väl af de skäl, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen frambállit, som ock de af motionärerna anförda skäl, beder jag att få yrka bifall till motionärernas framställning, att anslaget höjes till 1,000,000 kronor med de bestämmelser i öfrigt, som statsutskottet föreslagit.

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring m. m.
(Forts.)

Herr Hæggström: Statsutskottet har icke på något sätt gittat visa, att icke det anslag, som motionärerna begärt, är väl behöfligt, och det är äfven ådagalagdt af de handlingar, som utskottet framlagt, att 600,000 kronor endast utgör hälften af det belopp, som det närmaste och mest trängande behöfvet kräfver. Utskottet återopar såsom skäl för afslag å motionärernas framställning den omständigheten, att anslaget redan förut flere gånger blifvit förhöjdt, och nu särskildt föreslagits till ett belopp af 600,000 kronor i stället för förut utgående 500,000 kronor. Men om nu det begärda anslaget verkligen behöfves, och det har ingen bestridt, hvarföre skulle man då icke bevilja det, då penningar finnas i statskassan? Utskottet säger, att "äfven landsting och kommuner lärer det tillkomma att bidraga till ifrågavarande kommunikationsmedel". Ja, hvad kommunerna beträffar, hafva de nog sin dryga lott förut, då de måste bidraga med en tredjedel af kostnaden för väganläggningsföretagen. Men det är ett gammalt ordspråk, som säger, att aptiten kommer, medan man äter. Det kan man se i statsutskottets utlåtande i fjor, då anslag skulle beviljas till norra stambanan. För norrländingarne uppställdes då sådana betungande vilkor, som aldrig förut ifrågakommit. Landsting, kommuner och enskilde, hvilka som bäst gitte, skulle nemligen afstå för jernvägen erforderlig mark. Detta hafva de förstnämnda också mycket beredvilligt gjort, ehuru det kommer att ske med stora uppoffringar. Är det då skäl att här ytterligare komma med skärpta vilkor och vilja, att kommunerna skola betala hälften af väg- och anläggningskostnaden? Det synes mig vara orimligt. Eller tror verkligen herr Anders Persson, att tiderna i Norrland äro så goda, att det är lämpligt att komma med skärpta fordringar? Dermed tror jag, att man kan vänta, tills man fått bättre tider. Det har talats om, att förhållandena skulle vara olika med hänsyn till olika landsdelar. Detta tror jag icke.

Beträffande herr Anders Perssons påstående att beloppen af de utgående anslagen för ifrågavarande ändamål i vissa län uppgått till betydligt större belopp än från dessa län inflytande bevilning för fast egendom, torde det tillåtas mig erinra honom, att nämnde bevilning utgör en försvinnande obetydlig del af statsbudgeten, men att de äsyftade länen genom konsumtion af de så kallade kassaartiklarne, för att ej nämna bränvinet, torde i proportion bidraga fullt ut om ej mera till statsintraderna än det län, der han är boende.

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring m. m.
(Forts.)

Jag hyser väl icke någon stor förhoppning att erhålla bifall till mitt yrkande, men jag har åtminstone velat framhålla obilligheten af, att man sökt åstadkomma en ändring derhän, att kommunerna framdeles skulle komma att bidraga med hälften af den beräknade kostnaden i stället för en tredjedel. Om detta ginge igenom, vore det detsamma som att omöjliggöra alla väganläggningar. Jag ber få instämman med den förste ärade talaren i hans yrkanden, att det föreslagna statsbidraget måtte höjas från af utskottet föreslagna 600,000 kronor till 800,000 kronor.

Herr Nyqvist instämde med herr Hæggström.

Herr Wagenius: Jag är regeringen och statsutskottet tacksam för det ökade anslaget, men på samma gång jag erkänner detta, ber jag, som också underskrifvit motionen i frågan, få yttra några ord rörande nödvändigheten af, att detta anslag ökas än ytterligare.

När kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framställt förslag om, att 1,000,000 kronor måtte för ifrågavarande ändamål anvisas, så är detta förslag, såsom inhemtas af styrelsens motiveering därför, grundadt på verkligt behof. Ett annat skäl, hvarför anslaget i fråga bör ökas väsentligt, är, att Riksdagen antagligen hädanefter icke kommer att bevilja så stora summor för jernvägsbyggnader, som hittills utgått. Genom denna minskning i fråga om jernvägsföretag, som staten hädanefter kommer att taga befattning med, blir en hel här af arbetare utan arbete. Dessa arbetare hafva hittills haft sin utkomst och sitt lefvebröd vid statens jernvägsföretag men blifva nu sysslösa. Jordbruksnäringen kan i sitt närvarande betryck omöjligt sysselsätta alla dessa arbetare. Hvad skola de då taga sig till? Riksdagen har här ett tillfälle att i någon mån mildra deras betryckta ställning genom att höja anslaget till vägars anläggning, förbättring eller omläggning. Den kommun, jag tillhör, har redan för detta år fått 14,200 kronor i anslag för omläggning af den väg, som går till Östersund. De, som äro sysselsatta härmed, äro just personer, som förut varit sysselsatta med jernvägsarbeten, men derifrån uppsagts. En ringa del af dylika jernvägsarbetare har här fått sitt uppehälle. Så skall det gå litet hvarstades, om det blir möjligt för kommuner och landsting att gå i författning om anläggning och förbättring af vägar, på sätt tidsandan oafvisligen kräfver. Detta skäl vill jag särskildt framlägga till Riksdagens behjertande.

På grund häraf och hvad för öfrigt anförts vill jag förena mig med den siste ärade talaren i hans yrkande att anslaget i fråga måtte höjas till 800,000 kronor i stället för till 600,000 kronor och fortfarande, på sätt kongl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt Kongl. Maj:t föreslagit, utgå med två tredjedelar af hela kostnaden, medan de intresserade kommunernas bidrag bör utgöras af den återstående tredjedelen.

Herr Carl Ifvarsson: Det kan icke bestridas att i samma mån nya jernvägar byggts behofvet af nya farvägars anläggande

gör sig gällande, äfvensom att till följd af ökad folkmängd och nya handelsförbindelser, väganläggningar erfordras. Häraf följer ock att anslaget till vägars anläggande och förbättrande bör höjas. Men under alla omständigheter må man dock vara måttlig i afseende å anslags beviljande. Med afseende härå anser jag för min del, att man nu hvarken kan eller bör gå längre, än hvad Kongl. Maj:t föreslagit och statsutskottet äfven tillstyrkt.

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring m. m.
(Forts.)

Herr Anders Persson har anvisat ett sätt för frågans lösning, som nyligen blifvit nämndt, nemligen att bidraget från statens sida skulle bestämmas till hälften af anläggningskostnaden, hvaraf skulle följa, att anslaget kunde blifva tillräckligt för flera väganläggningar. Skulle nu landstingen bidraga i någon mån, så antager jag, att från deras sida en viss återhållsamhet komme att ega rum i afseende å lusten att få vägar anlagda. På sådant sätt kunde man kanske begränsa statens bidrag i fråga om vägars anläggande, och från denna synpunkt sedt skulle jag icke hafva något emot, hvad herr Anders Persson föreslagit nemligen att redan nu skulle bestämmas, att statsbidrag icke finge beviljas till mer än halfva beloppet af anläggningskostnaden. Men häremot finnes en omständighet, som vid frågans behandling inom utskottet äfven togs i betraktande nemligen att bidrag till $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden redan äro beviljade för påbörjande af åtskilliga väganläggningar. Dessa äro redan påbörjade med beräkning af sådant understöds erhållande. Om nu detta icke vidare erhöles, kan befaras, att en och annan väg icke blefve fullbordad. Med tanke härpå hade utskottet kommit till den åsigten, att det i regeln ej borde af statsmedel tillsläppas mer än hälften, men ej velat nu bestämma sådant vilkor för att icke omöjliggöra redan påbörjade vägars fullbordande

Det är med anledning häraf som jag också nu motsätter mig herr Anders Perssons förslag och yrkar bifall till utskottets, hvilket jag för min del anser vara under närvarande förhållanden välbetänkt.

Herr Öberg: Jag begärde ordet endast för att yttra några ord och yrka bifall till statsutskottets ifrågavarande utlåtande, men har nu blifvit förekomen af den näst föregående talaren, som anført de skäl jag ämnat åberopa. Jag vill visst icke bestrida nyttan och behovet af motionärernas framställning om förhöjning af ifrågavarande anslag, men anser, att utskottet om ej i allt tillmötesgått motionärernas önskan, dock tillgodosett det hufvudsakliga behovet deraf, hvadan jag yrkar bifall till utskottets föreliggande hemställan.

Herr Nilsson i Vrångebol: Jag ber att få instämma i herr Sahlströms yrkande. Man kunde åtminstone för ett år höja anslaget något utöfver hvad utskottet hemställt eller till 800,000 kronor, hvarom jag jemväl framställer yrkande.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Så vidt jag erfarit, har någon anmärkning icke

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring
m. m.
(Forts.)

framstälts mot Kongi. Maj:ts förslag att höja vägbyggnadsanslaget med 100,000 kronor, och torde jag derför icke heller behöfva ingå i något försvar för en förhöjning, som i och för sig är af trängande behof påkallad; men här har under diskussionen af en talare framstälts yrkande om återremiss med hänsyn till den af honom ifrågasatta förändringen i 5:e punkten, innehållande villkoren för vägsanslagets beviljande, och i fråga derom torde jag få yttra några ord.

För min del tror jag icke, att den af honom ifrågasatta ned-sättningen i statsbidragets maximum från $\frac{2}{3}$ till $\frac{1}{2}$ af kostnadsbeloppet för vägars anläggande hade fullt giltiga skäl för sig. Jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att ehuru det var först år 1881, som Kongl. Maj:t och Riksdagen fastslog maximum till $\frac{2}{3}$, så hade dock praxis varit redan förut att tilldela ett så stort belopp såsom bidrag från staten, och detta åtminstone sedan så långt tillbaka som från slutet af 1850-talet, och då, såsom på 1860- och 1870-talen var ganska vanligt, förutom anslaget till vägbyggnadsfonden Riksdagen beviljade särskilda anslag till vissa särskilda företag, inträffade det icke så sällan, att Riksdagen icke blott an-slog $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden, utan ännu mera. Man har således redan vid många föregående vägbyggnadsföretag beviljat detta belopp, och det är just med hänsyn till den mängd fall, som i detta afseende förut förekommit, som under senare tider myndigheterna, när de ålagt ett väghållningsdistrikt att bygga ny väg, plägar meddela föreläggande härom endast under förbehåll att statsbidrag erhöles till $\frac{2}{3}$ af den beräknade anläggningskostnaden enligt faststald arbetsplan. Följden af ett beslut i den riktning, som herr Anders Persson föreslagit, blefve den, att en mängd ansökningar om understöd, som nu ligga under ompröfning i väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, måste återremitteras till de myndigheter, som derom haft att yttra sig. Man finge då börja om å nyo, hvarigenom behöfliga och efterlängtade vägbyggnadsföretag komma att ytterligare många år försenas.

Det är för öfrigt icke fråga om att $\frac{2}{3}$ af bidraget *nödvändigt* skulle utgå af statsmedel; utan endast att *maximum* skulle vara bestämdt till $\frac{2}{3}$. Det finnes sålunda intet hinder att anvisa mindre belopp. Detta har egt rum åtskilliga gånger, senast vid sista fördelningen af vägbyggnadsanslaget i januari i år, då två af sökandena erhöles endast hälften. Regeln är emellertid, att $\frac{2}{3}$ anvisats, och jag tror, att dertill funnits goda skäl. Ty det måste vi medgifva: att bygga nya vägar är förenadt med stora kostnader, särskildt i de norra trakterna af landet, der de nya vägarne måste tilltagas i större längd och utsträckning än i södra Sverige.

Man har i utskottets motivering visserligen hänvisat till den omständigheten, att kommunerna skulle lemna bidrag, och då skulle staten på denna grund kunna bevilja endast hälften. Jag hyser dock någon tvekan, huru vida kommunerna kunna med bindande verkan fatta beslut om beviljande af några sådana bidrag. Ty så länge skyldigheten att bygga allmänna vägar är ett onus, som enligt lag åligger endast vissa beskattningsföremål, samt skyldigheten att bygga enskilda vägar endast kan åläggas egaren af den

mark, der vägen skall byggas, så tviflar jag på, att fråga om bidrag till anläggning af allmänna vägar eller enskilda utfartsvägar kan anses såsom någon sådan kommunens gemensamma hushållsangelägenhet, att man på allmän kommunalstämma skulle kunna fatta något för minoriteten bindande beslut, att bidragen skola fördelas på kommunens samtliga medlemmar. Åtminstone har Kongl. Maj:t i besvärsväg ogillat ett sådant förfaringsätt. Helt annorlunda är det deremot om kommunens samtliga medlemmar kommit öfverens derom. Då är det naturligtvis deras ensak. I denna omständighet, att det kan vara svårt att framtinga bidrag från kommunerna, ser jag ett ytterligare skäl att icke sätta ner maximum för bidraget.

Slutligen finnes det skäl, som redan framhållits af herr Carl Ifvarsson, nemligen att det icke sällan inträffar att Kongl. Maj:t icke på en gång anvisar bidrag till hela vägföretaget utan delar upp vägen i vissa sektioner; har då en del redan blifvit byggd och anslaget till denna del utgått med $\frac{2}{3}$ af anläggningskostnaden samt derefter de öfriga sektionerna erhålla bidrag med endast hälften, så blifva de vägbyggnadsskyldige, som påbörjat företaget under den gamla naturliga förutsättning att för företagets alla delar få statsunderstöd med förut vanligt belopp, försatta i valet mellan att antingen afbryta det företag, som kanske i dess ofullbordade skick ej medför någon nytta, eller ock att, kanske med ytterligt betungande och ansträngande af väghållningsdistriktets tillgångar, fortsätta företaget och anskaffa ytterligare medel.

För min del anser jag således, att det är skäl att fasthålla vid de af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen tillstyrkta och af Kongl. Maj:t föreslagna villkoren.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 2—5.

Biföllos.

§ 4.

Föredrogs och bifölls statsutskottets utlåtande N:o 10, angående statsanslag till fullbordande af hamnbyggnaden vid Stora Rör å Öland.

§ 5.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande N:o 11, i anledning af väckta motioner, om bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.

Uti en inom Första Kammaren väckt motion (n:o 36) hade herrar friherre *Ernst von Vegesack*, *Patric Reuterswärd*, *W. Falk*,

Ang. föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring m. m.

Ang. bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.

Ang. bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket. (Forts.)

G. F. Burman, J. E. Nyström, J. F. O. Cederberg, P. M. Söderberg, C. Adelsköld och L. M. Carlsson hemstält,

att till bildande af en fond för underlättande af laga skiftena i riket ett belopp af fem millioner kronor måtte beviljas och ställas till Kongl. Maj:ts disposition, för att användas till utbetalande af landtmäteriarfvodet, hvilket sedan af skiftesdelegarne till statsverket skulle återgåldas på enahanda vilkor, som för lån ur odlingsfonden vore bestämdt,

eller, derest Riksdagen nu ej ville fatta definitiva beslut i frågan, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t efter erforderlig utredning täcktes afgifva förslag i frågan.

Härjemte hade uti en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 171) herrar *Per Larsson* i Fole, *Ludv. Norrby*, *Aug. Bokström*, *Will. Farup*, *S. M. Olsson*, *M. Tysk*, *P. Zindahl*, *Gustaf Hæggeström*, *P. A. Hellgrén*, *Aug. Danielsson*, *A. Hansson* i Solberga, *J. W. Lindh*, *A. M. Huss*, *John Örwall* och *G. W. Svensson* föreslagit:

1:o) att en särskild fond måtte bildas med ändamål att genom förskotterande af landtmäteriarfvoden för laga skiften understödja skiftesverkets fullbordande;

2:o) att under åren 1888 till och med 1897 riksgäldskontoret skulle, i mån af behof och uppå requisition af Kongl. Maj:t, öfverlemnna till fonden medel till så stort belopp, som jemte till fonden ingående annuiteter erfordrades till fyllande af högst femhundra-tusen kronor årligen;

3:o) att riksgäldskontoret skulle af fonden erhålla godtgörelse för den ränteutgift, som genom berörda medels öfverlemnande till fonden förorsakades för riksgäldskontoret;

4:o) att fonden skulle af statskontoret förvaltas;

5:o) att, i den mån fondens kapital och sedermera inflytande låneafbetalningar och räntebehållningar dertill lemnade tillgång, högst femhundra-tusen kronor årligen skulle efter Kongl. Maj:ts bestämmande å fonden anvisas under vissa i motionen närmare angifna allmänna vilkor och bestämmelser utöfver hvad Kongl. Maj:t kunde finna skäligt att föreskrifva.

För den händelse dock att ytterligare utredning ansåges erforderlig, innan Riksdagen ville till den sålunda föreslagna understödsfonden anvisa nödiga medel, hade jemväl sistnämnda motionärer vidare hemstält, att Riksdagen måtte hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa sådan utredning och derefter så fort ske kunde i ämnet afgifva förslag till Riksdagen.

Utskottet hemställde emellertid att förevarande motioner icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Larsson i Fole: Herr talman, mina herrar! När utskottet nära nog enhälligt afstyrkt bifall till det af oss motionärer framställda förslaget, så torde det icke finnas mycket hopp om, att kammaren skall komma att fatta ett annat beslut än det

utskottet i sin hemställan föreslagit. Men det oaktadt har jag ansett mig icke kunna undgå att framställa några anmärkningar mot utskottsbetänkandet.

Det hufvudsakliga skälet, som utskottet mot motionen anför, är det, att bildandet af en lånefond i motionens syfte skulle skapa en ytterligare tyst förmånsrätt utöfver den, som redan finnes enligt lagen af den 1 Maj 1885, som stadgar förmånsrätt för betalning af bidrag till utflyttning eller ersättning för odling eller vanhäfd å jord etc. För min del tycker jag att man hvarken kan räkna den sålunda åberopade lagen eller den af oss motionärer föreslagna författningen till sådana stadganden, som skapa tysta förmånsrätter. I fall nemligen Riksdagen lemnade sitt bifall till den af oss föreslagna understödsfondens bildande, skulle de derur härflytande understöden, likaväl som de understöd som erhållas på grund af lagen af den 1 Maj 1885, blifva af den beskaffenhet, att, om något hemman eller hemmansdel graveras i anledning af understödet, så skall domaren derom underrättas, och en allmän kungörelse utfärdas af innehåll, att det eller det hemmanet är behäftadt med ifrågavarande onus. Men i och med detsamma kan gravation icke sägas vara en tyst förmånsrätt, eftersom det är en förmånsrätt, som är för allmänheten känd.

Ett annat skäl, som utskottet anför emot motionen, är det, att skiftena numera blifvit till största delen verkställda, och att det på denna grund icke skulle vara välbetänt att för återstoden bilda en lånefond. Men förhållandet är det, att det är just denna återstod, som behöfver understöd för att kunna blifva skiftad, en sak, som synes vara ganska tydlig för hvar och en, som betänker, att det bland denna återstod finnes hemman, der kostnaden för ett laga skifte uppgår till hälften af hemmanets taxeringsvärde. För öfrigt är det ju icke meningen att erhålla understöd till betäckande af andra skifteskostnader än landtmätarearfvodet, och då synes det väl vara billigt att, när kostnaderna uppgå till så betydliga belopp, som jag nyss antydde, man till förskotterande af landtmätarearfvodena måtte kunna erhålla lån på billiga vilkor. Och detta belopp hafva vi ansett oss kunna ifrågasätta med så mycket större skäl, som det tydligtvis aldrig skulle kunna ifrågakomma, att staten komme att göra någon förlust på ett dylikt understöd.

Med stöd af hvad jag sålunda anför, tillåter jag mig att föreslå: "att Riksdagen ville i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes efter föregången utredning så fort ske kan förelägga Riksdagen förslag till bildande af en lånefond i ändamål att genom förskotterande af landtmätarearfvodet för laga skiften understödja skiftesverkets fullbordande."

Herr Bokström: Då den föreliggande frågan är af synnerligt intresse för den ort jag tillhör, torde det tillåtas mig att taga statsutskottets förevarande afstyrkande i närmare skärskådande. Hufvudargumentet för utskottets afstyrkande är att genom den af oss föreslagna lånefonden till främjande af skiftesverkets fullbor-

Ang. bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.
(Forts.)

Ang. bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket. (Forts.)

dan skulle skapas en ny tyst förmånsrätt, som tillsammans med förut befintliga förmånsrätter skulle vara synnerligen menliga för fastighetskrediten. Jag vågar emellertid till kammaren hemställa, om man verkligen med fog kan säga att det derigenom skulle skapas en ny tyst förmånsrätt.

I § 23 af nu gällande taxa för landtmäteriförrättningar stadgas beträffande landtmäteriarfvodenas beräkning, att utan afseende å eganderätten eller konkursbrister skall landtmäteriarfvode gäldas för förrättning, som icke fordrar fastställelse, af den, som vid förrättningens slut innehar jorden, och i fråga om förrättning, som fastställes, af den som vid afslutandet eller senast vid fastställandet är af jorden innehafvare. Vidare är genom § 6 i 17 kap. handelsbalken stadgad: "För afrad, tionde och all annan afgäld af fast egendom hafve och den företräde till samma jord som den ränta eger, der den ej längre stått inne än i 17 kap. jordabalken stadgad är". Häraf framgår oförtydligt, att förmånsrätt för landtmäteriarfvode är ett allmänt behof, som förut är känt och erkänt som berättigadt. Och i hvilken lagedition man än slår upp, skall man finna nämnda bestämmelsen om landtmäteriarfvodet inrangerad under denna 6 paragraf af 17 kap. och torde det således vara alldeles påtagligt att förmånsrätten för landtmäteriarfvode icke är något nytt påhitt.

Så särdeles tyst är då icke heller denna förmånsrätt. Då laga skifte pågår i en trakt, kommer det rätt mycket buller åstad och för inteckningsinnehafvaren, som behöfver veta huru mycket af landtmäteriarfvodet belöper sig å en egendom, torde det icke vara några oöfverstigligen svårigheter att finna upplysning härom hos förrättningsmannen. Kommer dertill, såsom vi föreslagit, att detta arfvode skulle inregistreras i jordeboken och derifrån införas i uppbördsboken och på debetsedeln, skulle denna förmånsrätt blifva än mindre tyst.

Vidare har mot vårt förslag anförts, att det skulle blifva så vådligt för fastighetskrediten. Under nu rådande förhållanden, då landtmäteriarfvodet skall slutbetalas vid skiftets afslutande och innan jordegaren hunnit få någon ersättning genom minskade brukningskostnader och ökade skördar, då är denna förmånsrätt i många fall vådlig. Om deremot utväg finnes att på t. ex. 18 år fördela beloppet, vågar jag till kammaren hemställa, om icke detta skulle blifva minst 18 gånger mindre vådligt för fastighetskrediten än nu är förhållandet. Min länskamrat har förut påpekat de högst betydliga kostnader, som skiftet förorsakar jordegaren. Må vara, att det framdragna exemplet af ett skifteslag, bevillningstaxerad till 123,900 kronor, i skifteskostnader kräft 68,000 kronor, d. v. s. 56 procent af fastighetsvärdet är mera enstaka, så är det dock i vår trakt ingalunda ovanligt, att skifteskostnaderna gå till 30 procent af taxeringsvärdet. När landtmäteriarfvodet vanligen utgår till hälften deraf och då denna kostnad under nuvarande förhållanden måste utgöras så snart som vid skiftets afslutande, så hemställer jag till de af kammarens ledamöter, som känna jordbruksförhållan-

dena, om icke i många fall denna kostnad skall leda till ekonomisk ruin för hela menigheter.

Frågan blir nu, om en enskild jordegare kan hafva några berättigade kraf, att staten med sin kredit kommer honom till hjälp, för att lätta nämnda börd. Jag vill påminna om det sakförhållande, att de laga skiftena i allmänhet icke sättas i verket derföre att pluraliteten af skiftesdelegare önska det, utan att det tvärtom vanligast är en minoritet, kanske endast en enda delegare, som finner skiftet med sin fördel förenligt, som framtvingar det med tillhjälp af skiftesvitsordet. Jag vågar då hemställa, om icke staten, när den sålunda genom sitt magtspråk i skiftesvitsordet ingriper i den enskildes ekonomi, äfven bör tillse, att detta ingripande icke leder till ekonomisk ruin för hela menigheter. Andra frågan blir, om risken kan vara så synnerligen stor för staten. Vi veta nu, att beträffande de af staten lemnade odlingslånen staten dertill ätven i sådana fall, då den enskilde icke är tvungen att i odlingsföretaget deltaga, anser sig kunna försträcka hela kostnaden för äfdikningen. Skulle det då vara så synnerligen riskabelt att under liknande vilkor försträcka landtmäteriarfvodet, som utgör vid pass *halfva* skifteskostnaden, till jordegare som intvingats i dessa dyrbara jordförbättringsföretag? Kan icke staten stå ens den risken, hvilket skulle innebära att statsmagtarna icke hafva någon verklig tro på att det med skiftet afsedda ändamålet verkligen vinnas, då må man verkligen kunna ifrågasätta om icke detta statens magtspråk i skiftesvitsordet är en orättfärdighet, en skamfläck för vår lagstiftning, som så snart ske kan borde derifrån aflägsnas.

Utskottet framhåller vidare det mindre välbetänkta att sedan skiftesverket fortskridit så långt, till den återstående tolfedelens hjälp bilda en särskild fond. Men denna tolfedel är 5,500 mantal, hvilket icke är någon ringa del.

Af den vår motion bifogade utredning om skiftesverkets fortgång samt beloppet af landtmäteriarfvoden för afslutade laga skiften under åren 1876—1885 framgår, att kostnaderna för skiftena stå i omvänt förhållande till förmågan att bära dessa kostnader. Så t. ex., när skiftet af ett mantal i Skåne kostar 400 kronor, uppgår kostnaden derför i Jemtland till 12 gånger så stort belopp, i Vesterbotten till 8½, i Norrbotten till 8, i Vesternorrland till 6, i Dalarne till 5, i Kalmar län till 4 gånger så mycket etc. Jag kan ej finna annat än att det skulle vara rent af en förolämpning mot representanterna här i Kammaren från de trakter, som icke varit i behof af hjälp i detta hänseende, om man skulle antaga, det de vilja motsätta sig bildandet af en sådan fond till hjälp för de orter, som behöfva ett sådant understöd, om ett sådant understöd kunde utan förhöjd beskattning och utan att någons rätt derigenom förnärmades beredas.

I ett afseende skulle man emellertid kunna anse, att ett mera direkt intresse förefunnes hos de delar af landet, som hafva sina skiften fullbordade, att få skiftesverket äfven i öfriga delar af riket fullbordadt. Som bekant, är inteckningsränta hos oss minst

Ang. bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.
(Forts.)

*Ang. bildande
af en fond
till under-
lättande af
laga skiften i
riket.
(Forts.)*

en half procent högre än hos våra grannar i vester och söder, och detta torde hafva till någon del åtminstone sin förklaringsgrund deri, att vårt fastighetsbokväsende ännu är ofärdigt. Fastighetsböcker äro föreskrifna i riket i allmänhet, men hafva icke kunnat anbefallas i Kopparbergs län, der kunna de icke införas förrän laga skiften egt rum. Men så länge sagda brist kvarstår, få i öfriga delar af landet de enskilde betala, jag vågar icke uppgifva huru många hundratals tusen kronor i högre räntor än hvad som dertill skulle erfordras, om våra fastighetsböcker voro för hela riket klara. Så länge nämnda brist kvarstår, lära ock alla yrkanden på upphörandet af inteckningsförnyelserna hvart tionde år vara fåfänga.

Beträffande särskildt Gotland, anhåller jag att få anföra några skäl för sakens behjertande, hvilka jag återfunnit i förste landtmätarens i Gotlands län utlåtande den 22 sistlidne december angående förste landtmätaren Nyströms förslag till landtmäterikarens organisation. I detta utlåtande yttras bland annat:

“Från år 1827, då skiftesstadgan utkom, och intill år 1859, då den verkställda skifteslagsindelningen skulle läggas till grund för laga skiftena på Gotland eller under en tid af 32 år, hade å ön förrättats 304 laga skiften, som blifvit “till framtida efterrättelse fastställda“ samt dessutom ett mångdubbelt antal hemmansklyfningar. Den kostnad till landtmätare och gode män, till omläggning af tegar, flyttning af hus och hägnader (oftast af sten) samt anläggning af vägar m. m. som alltid åtföljer egoskiften, var här nästan helt och hållet utgifven förgäfvad, då enligt kongl. kungörelsen den 15 juli 1859 delegare vore tvungen att i nytt skifte ingå, såvida han innehade egor på mera än tre ställen uti egorna, ett förhållande som i regel inträffade. En stor del af Gotlands jordbrukande befolkning har sålunda nödgats eller blir i framtiden nödsakad att tvenne gånger draga de med egoskiftena förenade dryga kostnader och besvär.“

Utskottet har vidare framhållit, att staten genom lemnande af statsunderstöd till utflyttningshjälp vid laga skiften redan i viss mån behjertat det behof motionärerna velat tillgodose. Det är sant — staten har under de sista tio åren för laga skiftens verkställande utbetalt 639,416 kronor i utflyttningsbidrag, och vederbörande hafva skäl att vara tacksamma för detta understöd. Men då enligt de officiella uppgifterna skifteskostnaderna samtidigt uppgått till icke mindre än 8,193,140 kronor, så är det emellertid uppenbart att det sålunda lemnade understödet icke upphäver det sakförhållandet att dessa kostnader äro, då arfvodet till landtmätaren skall i sin helhet utbetalas, innan fördelarne af skiftet hunnit framträda, öfverväldigande och halsbrytande samt ledande till ekonomisk ruin snart sagdt för hela menigheter. Under sådana förhållanden anhåller jag att få instämma i det yrkande, som min länskamrat nyss framställt.

Med herr Bokström förenade sig herrar *Norrbj, S. M. Olsson* och *Zimdahl*.

Vidare yttrade:

Herr Farup: Förevarande fråga är ny, och det kunde således ej vara att förvänta, att statsutskottet tvärt skulle tillstyrka det framställda förslaget. Det måste få tid på sig att bryta sig väg; icke är det gerna tänkbart att statsutskottets ledamöter kunde hafva satt sig så in i de särskilda förhållanden i olika landsdelar, att de skulle kunna på rak arm gå in på en begäran, sådan som den vi i vår motion framställt.

Vi hafva nyss hört, huru frågan i detta afseende gestaltar sig på Gotland. Jag vill nu nämna några ord om, huru saken ställer sig i den del af landet, jag har äran att representera. De laga skiftena pågå visserligen der, men mera till olycka än gagn. Det finnes nemligen trakter, der befolkningen, om ock icke rent af bragt till ruin, likväl varit tvungen att mången gång frånhända sig sina egor till pris, på långt när icke motsvarande deras verkliga värde. Detta gör, att i dessa trakter den besutne bonden allt mer och mer försvinner. Efter min uppfattning är detta den största olycka vårt land kan gå till mötes; ty i den besutne bonden ligger ändock landets största styrka.

Det var på grund af dessa i vissa trakter af landet ömmande skäl, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jemtlands län för några år sedan ingick till Kongl. Maj:t med begäran att Kongl. Maj:t ville för ett särskildt skifteslag inom Hede socken bereda tillfälle till län på billiga vilkor eller ungefärligen efter enahanda grunder, som för län ur odlingsfonden blifvit beviljade. I denna framställning till Kongl. Maj:t framhöll Kongl. Maj:ts befallningshafvande med synnerlig styrka: att kostnaderna för laga skifte vore i länet — således gäller detta äfven Herjeådalen, som utgör en stor del af länet — öfver allt dryga och svåra att utgöra; att de särskildt inom Hede socken vore rent af ruinerande, samt att de i medeltal för hvarje bonde uppginge till 2,000 kronor eller två tredjedelar af taxeringsvärdet. Olyckligtvis hade hemmansegarne sålt afverkningsrätten till skogen för länge sedan och för lång tid, hvilket gjort, att medel funnos öfriga endast till mycket ringa belopp af hvad de på sin tid uppburit för skogen. Andra tillgångar till bestridande af de ifrågavarande kostnaderna funnos icke, än den magra afkastning jorden gäfvade och som knappast vore tillräcklig till familjens underhåll. Lån från penningeinträttningar erhöles endast på kort tid och vore derjemte allt för dyra. Hemmansegarne vore därför tvungne att antingen i förtid sälja ytterligare afverkningsrätt till skog af smärre dimensioner eller också sälja sjelfva hemmanet till sågverksegarne — och till underpris.

Härtill ber jag få foga att följderna har också blifvit den, att nästan hela socknar inköpts af stora associationer, hvilka köpt icke allenast afverkningsrätt, såsom förut, utan äfven sjelfva hemmanen, och detta helt enkelt af det skäl, att jordegarna icke kunnat bestrida kostnaderna för laga skiften.

Sådan var motiveringen i den underdåniga skrifvelse, som

*Ang. bildande
af en fond
till under-
lättande af
laga skiften i
riket.
(Forts.)*

Ang. bildande
af en fond
till under-
lättande af
laga skiften i
riket.
(Forts.)

Kongl. Maj:ts befallningshafvande insände till civildepartementet för ett par år sedan.

Förste landtmätaren yttrade sig i samma fråga hufvudsakligen sålunda: Enligt kongl. brefvet den 8 december 1820 skulle afvittringen i Herjeådalen afse jemväl att dela egorna mellan hemmanen; men genom kongl. brefvet den 9 mars 1825, hvarigenom föreskrefs, att för Herjeådalen skulle gälla samma skiftesstadga som för Jemtland, blefvo förhållandena helt annorlunda, och stadgan måste då tillämpas helt olika därför, att länet der — i Jemtland — var tätare bebygdt; och det kunde der föreskrivas, att visst antal tunnland skogbärande mark skulle tilldelas hemmanen, hvarvid är att märka, att i Jemtland funnos vida mindre impedimenter. I Herjeådalen voro förhållandena helt annorlunda, i det att odugliga impedimenter der lågo inblandade i den för odling dugliga marken, hvilket hade till följd att hemmanens omfång blefvo allt för stora i förhållande till deras värde. Detta gör, att skifteskostnaderna der äro ojemförligt mycket drygare än i någon annan del af riket, en omständighet, som framkallat dessa olyckliga förhållanden.

Landtmästerstyrelsen, som äfven hörts i frågan, framhåller också de dryga kostnaderna just på grund af hvad jag nyss sagt eller att den dugliga marken ligger inblandad mellan en myckenhet impedimenter. Styrelsen anser, att en verklig olycka skett genom denna hemmansförsäljning till sågverksbolagen och tillstyrker, att för ifrågavarande skifteslag måtte beredas ett lån å 60,000 kronor, fördelade på sex år. — Så ställa sig förhållandena i dessa delar af riket.

Jag hemställer till eder, mine herrar, om det icke måste anses som en riksolycka, när den besutne bonden jagas bort från sitt hemman nära nog såsom sparfven från axet. En enda person kan begära ett laga skifte och påföra de andra kostnader så dryga, att de omöjliga kunna utgöras. Jag har icke allenast Kongl. Maj:ts befallningshafvande att stödja mig på, jag stödjer mig ännu mer på de olyckliga förhållandena, sådana de, den dag som är, förete sig. Försvinner den besutne bonden, och kommer jorden att brukas endast af arrendatorer, då få vi ett Irland i miniatyr äfven här i landet. Denna fråga är därför i hög grad beaktansvärd, ty afhjelpes icke det onda snart, så blir det än värre.

Hvad beträffar den tysta förmånsrätt, som förmenas komma att härigenom uppstå, så är dermed ingalunda så farligt, som det framhålles i betänkanudet, ty hvem som helst kan få reda på den, om han så önskar och vill, vid hvilket förhållande den väl icke lär kunna kallas tyst. Lika väl som man kan få reda på de öfriga gravationer som hvila på ett hemman, lika väl kan man få reda på denna.

Det är dessa förhållanden, som föranleda mig till att instämma i det af herr Larsson i Fohle gjorda yrkande.

Herr Pehrsson i Törneryd: På de skäl, som blifvit af utskottet framhållna, anhåller jag få yrka bifall till dess förslag.

Jag tror nemligen, att den antydan utskottet här gjort om det menliga inflytande, som införandet af en ny tyst förmånsrätt skulle medföra, bör nog beaktas.

Det är icke så, som af talaren på gotlandsbanken nyss framhölls, att det icke ligger någon större fara uti förmånsrätten i detta fall, än i den förmånsrätt, som är medgifven för lån ur odlingsfonden, hvilka lemnas i och för afdikning och uppodling af sankta trakter. Dessa lånebelopp lemnas endast för sjelfva afdikningen, under det uppodlingen af jorden bör bekostas af jordegaren utan statsbidrag. — Der har man således icke i ringaste mån förminskat egendomens värde, utan tvärt om ökat detsamma med odlingskostnaden, och redan i den omständigheten torde ligga ett berättigande för införandet af den tysta förmånsrätt, som medgafs genom inrättandet af odlingslånefonden. Det är således en väsentlig skilnad mellan den nu ifrågakända förmånsrätten och den, som redan blifvit införd medelst föreskrifterna om erhållande af lån till uppodling af sankta trakter. Efter hvad jag hört, lär i Norrland finnas trakter, der skifteskostnaden icke sällan går upp till nära nog fulla jordvärdet. Detta borde visserligen tala för, att jordegaren så mycket mera skulle vara i behof af understöd från statens sida till bekostande af en skiftesförrättning, som i lag är påbjuden, men å andra sidan får man väl också komma i håg, att just i den omständigheten, att kostnaderna för laga skiftet kunna uppgå till jordens hela värde, ligger en fara för, att de redan varande inteckningshafvarne skulle kunna gå i mistning af sin fordran, och detta bör man samtidigt taga i betraktande.

Dessutom hafva nu redan de fleste jordegare fått underkasta sig de kostnader och besvär, som äro förenade med laga skiften. Endast en mindre del af riket återstår ännu oskiftad, och jag kan icke inse, hvarföre dessa jordegare skola vara mera berättigade till statsunderstöd än de, som redan fått sin jord skiftad. Hvad särskildt beträffar Gotland, så har det en fördel, som ingen annan provins har. Denna fördel består deruti, att i utomordentliga fall kan statsunderstöd vid laga skiften på Gotland lemnas, som icke lemnas jordegare annorstädes. — Det påståendet, att en dylik tyst förmånsrätt redan skulle finnas deruti, att landtmäteriarfvodet utgår med förmånsrätt, tror jag bör underkastas närmare granskning och något modifieras. Skiftesstadgan innehåller icke någon antydan härom och icke heller 17 kap. 6 § handelsbalken, som dock i sådant hänseende af talaren på gotlandsbanken åberopades. Skiftestaxan innehåller visserligen stadgande i detta hänseende, men jag tror icke, att det afser annan egare än den, som deltagit i skiftet. Har jorden öfvergått i annan mans hand, skall väl den, som eger jorden, också betala skifteskostnaden, men har denne inga penningar att betala med, kan det vara tvifvel underkastadt, huruvida det finnes någon förmånsrätt för landtmätarens arfvode.

Jag tror, att man med stöd af hvad utskottet anfört kan på goda grunder yrka bifall till utskottets och afslag å motionärernas förslag, hvilket jag också nu tager mig friheten göra.

Ang. bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.
(Forts.)

Herr Helander: Det kan väl hända, att hvad här i främsta rummet föreslagits, fastän det icke afser utgifter för statsverket, är allt för vidtomfattande för att här genast kunna bifallas. Då motionärerna likväl nu inskränkt sitt förslag till endast det senare alternativet, enligt hvilket endast en utredning af förhållandena skulle ske, anser jag detta vara en mycket billig begäran med hänsyn till det behjertansvärda ändamålet.

Utskottet har sagt, att motionärernas förslag skulle vara föga välbetänt, sedan skiftesverket nu till största delen blifvit fulländadt, men just det förhållandet, att endast en mindre del af riket kvarstår oskiftad, kan göra det möjligt att fästa afseende vid hvad motionärerna här föreslagit, ty vore större delen af skiftesverket ännu ofulländadt, kunde man ju icke framkomma med något sådant förslag som detta. Af en bilaga, som motionärerna fogat vid sin motion, framgår, att visserligen i åtskilliga län skiftesverket är alldeles afslutadt och i några är nära sin afslutning, men i andra län komma ännu att åtgå 30—40, ja i ett län anda till 150 år, innan skiftet hunnit öfvergå hela länet, om det blott skulle fortgå i samma utsträckning, som hittills. Hvad åter beträffar det påståendet, att ändamålet med odlingslånefonden skulle vara mera behjertansvärdt än det, som motionärerna nu ifrågasatt, så vill jag erinra, att då sankta trakter förekomma i ett skifteslag, möjligheten att få dessa trakter afdikade och odlingsbara står i så nära sammanhang med frågan om skifte, att vattenafledningen näppeligen kan eller bör bringas till utförande utan i sammanhang med eller omedelbart efter skiftet.

En annan invändning som gjorts mot förslaget, är att derigenom skulle införas en ny tyst förmånsrätt. Som vi veta, utgår landtmätarearfvodet med förmånsrätt, fastän det icke kan uttagas hos den som efter fastställelsen blifvit egare till den skiftade egendomen; men under tiden emellan det skiftet afslutats och intill dess det vunnit fastställelse, kan derföre äfven nu i afseende å landtmätarearfvodet en tyst förmånsrätt sägas existera. För öfrigt skulle den utsträckta nya förmånsrätten, på sätt äfven en af motionärerne redan erinrat, icke blifva så alldeles tyst, då anteckning derom ju skulle ske i jordeboken o. s. v.

Till hvad motionärerne redan anfört ber jag att få lägga några ord för att något belysa frågan hvarföre kostnaden för de skifteslag, som ännu befinnas oskiftade, måste ställa sig högre, än för dem som skiftet redan öfvergått. Hittills har skiftesverket mestadels sträckt sig till och fortgått å landets mera fruktbara och värdefulla jord, emedan skiftena der kostat minst och ansetts bäst löna sig. Småningom har det sträckt sig äfven till den sämre jorden. Men den bästa jorden omfattar en jmförelsevis liten areal, under det att den sämre jorden vanligen till arealen är långt större; och som arealen högst väsentligt inverkar på skifteskostnaderna, så ställa sig derför dessa kostnader i de nordligare länen, med deras stora egovidder äfvensom i allmänhet å ännu oskiftad jord högre än å redan skiftade egor.

På grund af hvad jag nu anfört, anser jag mig hafva fullt

skäl att biträda motionärernas förslag, sådant detsamma nu blifvit framställt.

Ang. bildande af en fond till underlättande af laga skiften i riket.
(Forts.)

Herr Bokström: Det är verkligen icke underligt, att utskottet kommit till det resultat, som här föreligger i dess betänkande, då utskottet utgått från den förutsättningen, att någon förmånsrätt för landtmäteriarfvodet för närvarande icke finnes i lag stadgad. Denna förmånsrätt finnes emellertid alldeles tydligt bestämd i ett under 17 kap. 6 § handelsbalken infördt stadgande, och behöfver jag således icke vidare uppehålla mig med den saken, utan endast hänvisar till nämnda stadgande.

En ärad ledamot af statsutskottet har yttrat, att det vore mycket större skäl att understödja odlingsföretag än att bevilja understöd för skiftesförrättningar. Det kan ju möjligen vara en smaksak åt hvilketdera bör lemnas företrädet; men jag ber att få erinra, att både odlingsföretag och skiften syfta till ett och samma mål, nemligen att förbättra och förädla jorden så att den må kunna lemna allt större afkastning och lemna uppehälle åt allt flere af landets inbyggare. Detta syftemål borde derföre också lika mycket i ena som andra fallet framhållas.

Samme talare har vidare framhållit, att Gotland redan kommit i åtnjutande af en mycket afsevärd fördel framför andra län, derigenom att understöden af allmänna medel till utflyttningar i följd af laga skiften der kunna, då utflyttningarna visa sig medföra mera än vanlig kostnad, förhöjas. Jag har också redan tacksammt erkänt statens understöd i utflyttningshjelpen; men jag vill emellertid erinra, att ehuru kostnaderna för utflyttningarne på Gotland äro vida mera betungande än utflyttningarne på fastlandet, enär å Gotland stenbyggnader oftare förekomma, så hafva dock de under de sista tio åren till Gotland lemnade utflyttningsunderstöden icke utgjort mer än $8\frac{1}{2}$ % af skifteskostnaden, under det att dessa understöd på fastlandet under samma tid utgjort vid pass 8 % af skifteskostnaden.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, framstälde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och bifall i stället till det af herr Larsson i Fole under öfverläggningen framställda förslag, och förklarade sig herr talmannen anse, att svaren utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i utlåtandet n:o 11 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Ang. bildande
af en fond
till under-
lättande af
laga skiften i
riket.
(Forts.)*

Vinner nej, har kammaren, med afslag å nämnda hemställen, bifallit det af herr P. Larsson i Fole under öfverläggningen framställda yrkande.

Omröstningen utföll med 127 ja och 57 nej; och hade alltså kammaren bifallit utskottets hemställen.

§ 6.

Efter föredragning vidare af statsutskottets utlåtande n:o 12, i anledning af väckt motion om inköp för statens räkning af jordbruksfastigheter och upptagande af ett inhemskt lån för sådant ändamål, blef utskottets deri gjorda hemställen af kammaren bifallen.

§ 7.

*Om afveck-
ling medelst
administra-
tion af gäld-
bundet bo.*

Härefter företogs handläggning af lagutskottets utlåtande n:o 11 i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t om framläggande af förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbundet bo.

I berörda, inom Andra Kammaren af herr A. Swartling afgifna motion (n:o 161) var föreslaget, att Riksdagen ville i skrivelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och om möjligt för nästa lagtima Riksdag framlägga förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbundet bo, men hemställde utskottet i föreliggande betänkande, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde:

Herr Swartling: Då jag väckte den motion, som gifvit anledning till nu föreliggande betänkande, närde jag ingalunda någon stor förhoppning om, att lagutskottet skulle frångå sin under flera år konsekvent fasthållna princip att afslå hvarje förslag till lagbestämmelser om administration, och jag gjorde det så mycket mindre, som jag väl kände, att utskottets ärade ordförande alltid hyst och fortfarande synes hysa en för mig nästan oförklarlig motvilja mot denna sak. Men deremot trodde jag mig ega rätt att hoppas, att lagutskottet skulle egna denna för hela vårt närings- och affärslif så viktiga fråga en utförligare och grundligare behandling. Så har dock efter mitt förmenande icke skett. Genom ett upprepande endast af statsrådets och chefens för justitiedepartementet anförande till det statsrådsprotokoll, hvaraf ett utdrag åtföljde Kongl. Maj:ts proposition till 1885 års Riksdag om ändring af vissa paragrafer i konkurslagen och hvari justitieministern anmärkte åtskilliga brister, som förefunnos i de före denna tid väckta förslag till lag om afveckling medelst administration af gäldbunden köpmans bo, har utskottet ansett sig hafva anfört tillräckligt skäl för sin hemställen om afslag på min motion. Nu är det likväl att märka, att min motion så mycket mindre kan träffas af dessa anmärkningar, som den just bland annat

innehåller en antydan om, huru de bristfälligheter, som onekligen vidlåda herr A. O. Wallenbergs sista förslag, borde kunna afhjelpas. I förutnämnda anförande har justitieministern, bland annat, anmärkt, att af herr Wallenberg förut framställda förslag i ämnet voro olämpliga, enär de afsågo endast ett visst slag af gäldbundet bo, att de saknade stadgande om kontroll från offentlig myndighets sida öfver administrationen och att de likaledes saknade bestämmelser om, huru förfaras skulle i sådana fall, som voro likartade med de i §§ 36 och 38 i konkurslagen omhandlade, m. m. I min motion har jag alldeles icke bestridt befogenheten af dessa anmärkningar utan tvärt om villigt erkänt tillvaron af dessa antyddas brister, på samma gång jag tillåtit mig framhålla sättet och möjligheten för deras afhjelpande. Särskildt har jag, hvad angår inskränkningen i den ifrågasatta lagens verkningskrets, lifligt betonat, att jag ansett en sådan inskränkning olämplig och att lagen borde omfatta gäldbundet bo i allmänhet och icke gälla endast vissa slag deraf.

Jag har velat anföra detta som bevis på, att justitieministerns af lagutskottet återgifna yttrande, icke väl lämpar sig såsom grund för afstyrkande af min motion. Då så är, då derjemte lagutskottet icke behagat låta sitt afstyrkande åtföljas af någon utredning af frågan, och då slutligen utskottet icke gifvit något skäl för sin i betänkandet uttalade åsigt: "att de brister i vår konkurslag, som föranledt förslagen om införande af ett särskildt administrationsförfarande, blifvit i väsentlig mån afhjelpa genom de år 1885 vidtagna ändringarne", men det deremot synes mig vara klart att denna åsigt icke kan vara riktig och åtminstone ej af allmänheten delad, eftersom den nästan dagliga erfarenheten gifver vid handen, att administrationsförfarandet synnerligt ofta kommer till användning oaktadt de nyssnämnda ändringarne i konkurslagen, så vågar jag hemställa, att kammaren måtte återremittera ärendet till lagutskottet; och får jag, herr talman, anhålla om proposition å återremiss.

Herr Lilienberg: Den värde motionären har funnit lämpligt att yttra sig om ordföranden i lagutskottet så, som skulle han vara den som ensamt bestämt innehållet af det föreliggande betänkandet. Med anledning deraf ber jag att få upplysa, att utskottets samtliga ledamöter stå som en man för detsamma.

Vidare säger motionären, att utskottet bort framlägga en noggrann utredning af frågan. Det anser jag verkligen vara väl mycket begärdt, att utskottet, som anser hela förslaget såsom olämpligt böra afstyrkas, ändock skall utarbета en utförlig utredning af frågan. Det hufvudsakliga skälet för afstyrkande af förslaget, och det som för mig åtminstone varit alldeles tillfyllestgörande, är, att då statsmagtarna så nyligen som år 1885 tagit denna fråga i öfvervägande och då förkastat ett förslag, som gick i samma riktning som motionärens, och i stället antagit det förslag, som innehölls i Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, det icke gerna kan vara lämpligt att så kort tid efteråt åter besluta nya

Om afveckling medelst administration af gäldbundet bo.
(Forts.)

Om afveckling medelst administration af gälden bundet bo.
(Forts.)

ändringar. Vid sådant förhållande och då motionären icke framlagt något detaljeradt förslag — lagutskottet egnar sig sannernligen icke till att sitta och utarbета lagtexter — anhåller jag om bifall till utskottets hemställan.

Herr Ekdahl: Jag är alldeles af samma åsigt som den förste talaren och har en ofta upprepad erfarenhet om huru lifligt Sveriges köpmän beklaga sig öfver den bristande lagstiftningen, att administrationsförfarandet icke finnes i vår lag erkändt. De ändringar som 1885 infördes i konkurslagen äro i det fallet ingalunda tillfyllestgörande, och beklagligt vore derföre, om dessa ändringars antagande skulle utgöra skälet för lagutskottets afstyrkande och vi således derigenom ännu länge skulle få vänta på införandet af en så behöflig lag. Jag hoppas dock, att utskottet ännu icke sagt sitt A och O i denna fråga, och ber derföre att få instämma i den förste talarens yrkande om återremiss.

Häruti förenade sig herrar *Örwall* och *Petersson* i Hamra.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på ärendets återremitterande till utskottet; och fann herr talmannen den senare propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Den, som vill, att lagutskottets utlåtande n:o 11 skall till utskottet återremitteras, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit nämnda utlåtande.

Voteringen, i vanlig ordning verkställd, visade 96 ja och 82 nej, hvadan kammaren beslutat i enlighet med japropositionens innehåll.

§ 8.

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelset.

Slutligen föredrogs lagutskottets utlåtande n:o 12 i anledning af väckta motioner om ändring i lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelset den 26 september 1884.

I särskilda motioner hade i förevarande ämne föreslagits:

af herr *P. M. Söderberg* i Första Kammaren (motion n:o 31) och herr *J. Anderson* i Tenhult i Andra Kammaren (motion n:o 18): att Riksdagen ville för sin del besluta, "att den tingshusbyggnadsskyldighet, som omförmåles i 26 kap. 4 § byggningsabalken och i lag angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse den 26 september 1884, må upphöra att vara gällande, samt att de nuvarande byggnadsskyldige, mot befrielse från vidare byggnadsskyldighet, till statsverket utan ersättning afstå ifrågavarande hus, hvarefter dylika hus byggas och underhållas af staten";

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

af ledamoten af Andra Kammaren herr *J. Bengtsson* i Gullåkra, med hvilken herrar *L. Norrby* och *Lasse Jönsson* instämt (motion n:o 49) att Riksdagen ville för sin del antaga följande lag angående skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse:

"Med ändring af hvad i lagen af den 26 september 1884, angående skyldigheten att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, är stadgad, förordnas, att till kostnaderna för uppförande af sådana byggnader skall en hvar lemna bidrag i förhållande till den sammanlagda bevillning till staten för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som blifvit honom i näst förut upprättade, vederbörligen fastställda bevillningstaxeringslängd inom tingslaget påförd, och skola dessa bidrag, under vilkor i öfrigt som af Konungen bestämmas, på tingslagets hos Konungens befallningshafvande derom framställda begäran, under benämning *häradsmedel* genom vederbörande i sammanhang med kronoskatterna debiteras och indrifvas";

samt af herr *A. Nilsson* i Rinkaby, likaledes inom Andra Kammaren, i motion n:o 167, "att Riksdagen måtte för sin del besluta, att i berörda lag af den 26 september 1884 göres den ändring, att deltagandet i kostnaderna för tings- och fänghusbyggnader samt deras underhåll utgår efter den betalningsskyldiges bevillning, som ligger till grund för fyrktalssättningen; samt med det tillägg, att kronofogdarne hvar inom sitt fögderi till länsstyrelsen insända verifierad förteckning å det för nödiga utbetalningars bestridande erforderliga beloppet, hvarefter uppbördsorder af nämnda styrelse meddelas för kronofogde och häradsskrifvare att i sammanhang med kronoskatteuppbörden debitera, uppbära och redovisa medlen."

I fråga om *punkten 1*, deri utskottet hemställde, att herrar *Söderbergs* och *Andersons* i Tenhult motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda, anförde:

Herr *Anderson* i Tenhult: Då jag väckte motion i detta ämne, hade jag icke kännedom om, att nya lagberedningen egnat uppmärksamhet åt denna fråga i samma syfte som min motion afser. Och då jag sålunda antager, att frågan i sinom tid återkom-

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

mer till Riksdagen från ett annat håll, skall jag i fråga om den nu föredragna första punkten icke framställa något yrkande. Den reservation, som jag anmält mot lagutskottets utlåtande, afser egentligen andra punkten, hvori utskottet afstyrkt såväl herr J. Bengtssons som herr A. Nilssons motioner. Jag föreställer mig, att, då denna punkt föredrages, dessa herrar komma att yrka bifall till hvad de i sina motioner föreslagit, och jag skall då, ifall det kommer till votering, med min röst understödja dem.

I afseende på den nu föredragna punkten skall jag, som sagdt, icke framställa något yrkande.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

I *punkten 2* hemställde utskottet, att herrar J. Bengtssons och A. Nilssons motioner, i hvad de afsåge ändring af grunden för deltagande i kostnaden för byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr J. Bengtsson, hvilken i utlåtandet låtit anteckna sig såsom reservant, erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I den motion, N:o 49, som jag aflemnadt till Riksdagen och rörande hvilken lagutskottet nu afgifvit betänkande, hade jag föreslagit, att Riksdagen ville för sin del antaga följande lag:

Med ändring af hvad i lagen af den 26 september 1884, angående skyldigheten att deltaga i byggandet af tingshus och häradsfängelse, är stadgadt, förordnas, att till kostnaderna för uppförande af sådana byggnader skall en hvar lemna bidrag i förhållande till den sammanlagda bevilning till staten för fast egendom eller för inkomst af kapital eller arbete, som blifvit honom i nästföret upprättade, vederbörligen fastställda bevilningstaxeringslängd inom tingslaget påförd, och skola dessa bidrag, under vilkor i öfrigt som af Konungen bestämmas, på tingslagets hos Konungens befallningshafvande derom framställda begäran, under benämning *häradsmedel* genom vederbörande i sammanhang med kronoskat-
terna debiteras och indrifvas.

I nu föreliggande utlåtande har lagutskottet hemställt hvad angår grunden för utdebiteringen, det denna framställning icke måtte vinna kamrarnes bifall, och såsom skäl härför har lagutskottet anfört samma yttrande, som 1884 års lagutskott hade i sitt utlåtande, då nämnda års lag i ämnet blef antagen, och hvori utskottet säger: "Då egandet af andra beskattningsföremål än fastighet icke innebär samma stadigvarande intresse, och med den större rörlighet, dessa beskattningsföremål förete, de understundom kunna komma att med kort mellantid inom olika tingslag deltaga uti kanske ganska betydliga kostnader för ifrågakommande byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse, samt följaktligen skulle kunna komma att jemförelsevis för tungt i nu förevärande afseende beskattas, derest de skulle deltaga i skyldighe-

tens utgörande med hela det dem åsatta fyrktal, har utskottet ansett en nedsättning till deltagande med allenast en fjerdedel af det åsatta fyrktalet kunna för dem medgifvas.“

Enligt mitt förmenande hade det varit bättre, om lagutskottet gått längre tillbaka i sitt sökande och sålunda fått se, hvad nämnda utskott vid 1876 och 1877 årens riksdagar sagt i samma fråga. Då hade utskottet fått erfara, att dessa Riksdagars lagutskott tydligen varit mera för en utsträckning af denna skyldighet, ty då inkom utskottet hvartera året till Riksdagen med ett betänkande, deri utskottet tillstyrkte, att grunden för utdebitering af de afgifter, hvarom här är fråga, skulle blifva densamma som är bestämd för öfriga kommunalutskylders debitering. Denna utskottets framställning var äfven enhällig. Den ende reservanten var grefve Mörner från Första Kammaren.

De skäl, som af nuvarande lagutskott framdragits, kan jag för öfrigt icke finna hafva den ringaste inverkan på denna fråga. Ty för det första har det debiteringsområde, d. v. s. tingslag, hvarom här är fråga en så stor utsträckning, att det i högst få fall skulle ifrågakomma hvad lagutskottet befarat, nemligen, att en betalningsskyldig skulle afflytta från ett tingslag, der han redan erlagt denna skatt, till ett annat tingslag, der han åter skulle få vidkännas samma utgift. För det andra får jag säga, att, äfven om något dylikt skulle inträffa med en eller annan kapitalist eller näringsidkare, så bör väl icke denna omständighet lägga hinder i vägen för uppnående af det mål, min motion åsyftar, synnerligast som hela afgiften till tingshus och häradsfängelse är mycket ringa. För öfrigt kan ju samma förhållande inträffa med hvilken som helst, ty icke kan väl en arrendator eller jordbrukare i allmänhet, då han förflyttar sin verksamhet från ett tingslag till ett annat, förutse, hvilka utgifter som kunna komma att drabba honom på det nya verksamhetsområdet. Då härtill kommer den omständighet, att kapitalister och näringsidkare i lika för att icke säga högre grad än jordbrukare begagna sig af dessa institutioner, så kan jag icke finna ringaste anledning, att desse skola till en del vara befriade från en afgift, som jordbrukarne få erlägga i förhållande till hela inkomsten, eller att de förres afgifter skola beräknas endast efter $\frac{1}{4}$ af deras inkomster. Här är dock icke så mycket fråga om afgifternas belopp som mera att få en förenkling i deras beräkning, ty under närvarande förhållande blir det ett nästan olidligt besvär att på ett helt tingslag utdebitera några få hundra kronor.

Utskottet säger vidare i sitt utlåtande, att de sålunda anförda skälen, hvilka i sin mån bidrogo till antagandet af nu gällande lag, icke torde under den korta tid, som derefter förflutit, hafva genom derunder vunnen erfarenhet förlorat något af sin giltighet; och att då, såsom utskottet redan antydt, en ännu mera genomgripande förändring af ifrågavarande byggnadsskyldighet i en icke aflägsen framtid torde komma att framläggas till Riksdagens pröfning, utskottet därför funnit sig böra afstyrka motionen. Härmed torde utskottet syfta på nya lagberedningens yttrande i denna

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

fråga, eller att denna angelägenhet bör anses vara en statens och icke en kommunens, hvadan staten i en framtid bör öfvertaga detta onus. Men hvad kommer då att inträffa? Jo att debiteringsgrunden blir den af mig nu föreslagna, nemligen bevillningskronan. Enligt min tanke bör man dock icke sträfva allt för mycket åt det håll, som nya lagberedningen synes vilja gå i denna fråga, ty en hvar kan finna, att, om staten skall öfvertaga bygandet af dessa hus, kostnaden därför skall uppgå till många tusen kronor mera än nu, då de uppföras af kommunerna. Deremot anser jag åstadkommande af en enkel grund för debitering af dylika utskylder vara ett önskningsmål. Såsom ett exempel på olämpligheten af nu gällande debiteringsgrund ber jag att för kamraren få framlägga en uppbördslängd för 1885 inom det tingslag jag tillhör. Det gälde att utdebitera 3,500 kronor. Kronofogden fördelade och utdebiterade beloppet för hvarje särskild kommun, afgiften för hvarje fyrk belöpte sig till 1,035 öre, och hela beloppet för kommunen skulle efter uppbörden inlevereras till kronofogden af kommunalstämмоordföranden. Men dessförinnan ålåg det kommunalmyndigheterna att upprätta debiteringslängd och utdebitera detta belopp efter 1,035 öre pr fyrk, på samtliga medlemmar i kommunen. Såsom herrarne kunna finna är det ju nästan omöjligt att verkställa en sådan debitering. Härtill kommer den ytterligare svårigheten, att den, som icke har 4 fyrk för andra beskattningsföremål än jordbruksfastighet, icke skall debiteras något. Om sålunda brist uppstår, hvem skall betäcka den? Enligt min åsigt måste kommunalnämndsordföranden göra det, ty han kan icke vid räkenskapens uppgörande afskrifva bristande beloppet. Inom Torne och Bare härads tingslag finnas 48 socknar. Skall man inom detta tingslag verkställa en utdebitering af helt öre på hvarje fyrk, så har det visat sig, att, enligt nuvarande åsatta fyrktal, debiteringsbeloppet bör uppgå till 3,053 kronor 90 öre. Beslutes utdebitering af ett mindre belopp, måste på hvarje fyrk inom tingslaget utdebiteras en bråkdel af ett öre.

På grund af hvad jag sålunda anfört, synes det mig vara välbetänkt att besluta sig för en sådan debiteringsgrund, som jag föreslagit. Hvad sjelfva utgiften i och för sig beträffar, så spelar densamma härutinnan ingen roll. Jag skall därför hos herr talman anhålla om afslag å utskottets betänkande och bifall till min motion i hvad den afser grunden för utdebitering af kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Vidare anförde:

Herr Bokström: Äfven jag, herr talman, anhåller att få lemna ett litet bidrag för att upplysa, huru vidunderlig nuvarande grund för debitering af tingshusbyggnadsmedel är. Det är några uppgifter från Stockholms län för år 1885. I Sotholms härad utdebiterades då per fyrk 0,09782 öre, i Svartlösa härad 0,130316 öre och i Öknebo härad 0,22306 öre. Det är tydligt, att huru sinnrikt en graderad skala än är uppjord för att rättvist träffa skatteföremålen, kan

detta vara af betydelse endast, då större summor utdebiteras inom ett mindre beskattningsområde, men då några hundra kronor skola utdebiteras öfver hela häradet på hvar och en, som betalar kommunalutskylder efter fyrk, då blir den sinnrika beskattningsgrunden en löjlighet.

Jag anhåller att få instämma i herr Jöns Bengtssons i Gull-åkra yrkande.

Herrar Östberg och Petersson i Hamra instämde med herr Bokström.

Herr Lilienberg yttrade: En af motionärerna har uppläst de skäl på hvilka lagutskottet stödt sin hemställan. Jag behöfver därför icke återropa dessa skäl. Han har vidare sagt, att Riksdagen vid två föregående tillfällen, jag tror 1876 och 1877, fattat beslut i öfverensstämmelse med hans nu framlagda förslag. Det har sin rättighet. Men vi veta litet hvar, huru efter många förslag och motförslag statsmagterna förenat sig om det, som blef lag i ämnet 1884. När nu efter så många förhandlingar i denna sak man slutligen kommit till detta beslut, så anser jag det mindre lämpligt att åter så snart taga upp denna fråga. Det må åtminstone någon tid få förblifva vid det, som efter så vidlyftigt arbete och många förhandlingar beslöts. Jag tror, att motionärernas förslag egentligen föranledts af svårigheten vid debiteringen af de ifrågavarande medlen. Men lagutskottet har ju i tredje punkten af sitt utlåtande föreslagit en lindring för vederbörande kommunalordförande. Utskottet föreslår nemligen, att debiteringen och uppbörden skall ske genom kronobetjeningen i sammanhang med debiteringen och uppbörden af kronoutskylderna. Utskottet har också erhållit kändedom om ett beslut af Kongl. Maj:t från justitiedepartementet, der Kongl. Maj:t bestämt sig för denna mening. Detta har i sin mån bidragit till utskottets förslag.

På grund af hvad jag sålunda anfört anhåller jag om bifall till lagutskottets förslag.

Herr Lasse Jönsson: Under de 15 riksdagar, som denna fråga varit före under det nya statsskicket, har alltid denna kammare uttalat den principen, att kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse skulle vara gemensam för alla i enlighet med kommunalutskylderna. Visserligen föllo förslagen derom ständigt på Första Kammarens votum, men ibland med ringa pluralitet äfven der, och det uttalades många varma ord, att man skulle låta rättvisa vara rättvisa. År 1884 gick den nuvarande lagen igenom, enligt hvilken de, som erlägga kommunalutskylder för andra beskattningsföremål än fastighet, för ifrågavarande ändamål blott betala efter en fjerdedel af derå belöpande fyrktal. Detta var en eftergift från denna kammare, därför att man ville blifva fri från den årligen återkommande tvistepunkten, men blott en tillfällig eftergift, och det var icke många, som då tänkte på de olägenheter denna debitering skulle medföra i praktiken. Det kan

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

icke nekas till, att hela saken är en småsak i sig sjelf, men det är en orättvisa som också ingen kan förneka, ehuru ingen tänkte derpå för 2 à 3 hundra år sedan då lagen först stiftades. Sådana industriella inrättningar kunna uppstå på landsbygden, hvilka lika väl äro i behof af rättsförhållanden som mängen annan. Att behofvet af eller fordran på tingshus skulle gå så långt som på senare tiden skett, kunde ingen förut ana. Det ena anspråket följer på det andra, så att man slutligen får palatslika byggnader, och det är då ej rättvist att de, som betala minst, skola hafva större rättigheter, ty det vanliga förhållandet är, att de privilegierade personerna, såsom t. ex. presterna i detta afseende tagit sig större rättigheter än de öfriga tingshusbyggnadsskyldige. Dertill kommer ett märkligt prejudikat, som år 1886 meddelades i hithörande ämne. Det inträffade nemligen i Gotlands södra domsaga, att häradshöfdingebetets innehafvare fordrade att vederbörande tingshusbyggnadsskyldige måtte åläggas åt domhafvanden vid tingsstället anskaffa bord, stolar, sängkläder m. m., som erfordrades till bostadens iordningställande. Oaktadt häradsborna enhälligt protesterade häremot, ålade Kongl. Maj:t slutligen vederbörande att åt domhafvanden jemte biträden anskaffa dylika bostadsförnödenheter. Så kan man ålägga vederbörande det ena efter det andra. Man kan bli ålagd snart sagdt hvilken börda som helst. Någon gräns finnes icke. Här är visserligen intet annat att göra än att uttala en opinionsyttring, då frågan redan fallit i Första Kammaren, men detta hoppas jag, att kammaren måtte göra med kraft och allvar. Jag hoppas att Andra Kammaren äfven nu i likhet med hvad som skett de femton gånger frågan förut varit före i Riksdagen måtte bifalla motionärens förslag.

Jag yrkar således bifall till motionärens förslag.

Herr J. Bengtsson: Det har yttrats, att jag med min motion egentligen skulle afsett att få det nu befintliga trakasseriet med debiteringen undanröjdt. Detta är nog sant. För att komma derhän fordras emellertid att få en annan beskattningsgrund än den vi nu hafva. Det hjälper icke att skriva till Kongl. Maj:t med anhållan att få en lag utfärdad om huruvida härads-skrifvarne eller kommunalnämnderna skola verkställa utdebiteringen. Olägenheterna kunna icke afhjelpas med mindre grunden för utdebiteringen ändras. Det är icke möjligt för häradsskrifvarne, som redan nu hafva så många åligganden, att hinna verkställa utdebiteringen såsom här föreslagits. Om man kunde genom det sätt lagutskottet föreslagit vinna den erforderliga enkelheten i debiteringen, skulle jag vara den förste, som skulle yrka bifall till utskottets förslag, men detta uppnås icke derigenom. Jag vill ytterligare påpeka, att det icke är beloppet, som spelar någon roll, utan det är de stora trakasserier, som vållas af nuvarande debiteringsgrund.

Jag yrkar därför fortfarande bifall till min motion i förevarande fall.

Herr Johansson i Kalmar: Man har anmärkt, att lag-
 utskottet i år varit långt mindre liberalt än samma utskott vid
 så lång tid tillbaka som år 1876, då det tillstyrkte ett förslag i
 hela den omfattning som motionären nu framställt. Utskottet har
 dock haft goda skäl att icke gå så långt, ty om utskottet och
 kammaren alltjemt stått kvar på den ståndpunkt 1876 års utskott
 intog och fordrat att man på en gång skulle taga steget fullt ut,
 så skulle man ännu icke hafva uppnått någon reform, då förslaget
 härom städse skulle hafva fallit på grund af Första Kammarens
 motstånd, lika säkert som motionärens förslag kommer att falla
 eller redan har fallit der i dag. Klokheten har derfor bjudit, att
 man lemnat denna ståndpunkt och gifvit med sig något. Att ut-
 skottet nu afstyrkt motionärernas förslag beror äfven på hänsyn
 till förhandenvarande omständigheter och klokhetsskäl. Samma
 skäl som åberopats för afslag å herr Johan Anderssons motion
 kan nämligen äfven här åberopas: det, att frågan är under ut-
 redning och i sinom tid inkommer till Riksdagen från annat håll, då
 tillfälle blifver att besluta derom i dess helhet. Antagligen kommer
 då byggnads- och underhållsskyldigheten att läggas på staten och
 då äro alla de öfverklagade olägenheterna, deribland svårigheten
 vid debiteringen, häfda. Nekas kan icke, att dessa svårigheter nu
 äro stora, men så stora, som påståtts, behöfva de väl icke vara,
 för så vidt man icke lägger an på att göra dem stora för att
 dymedelst vinna ett visst syfte. Man kan väl jemka något vid
 debiteringen och behöfver väl icke dividera långt utöfver hvad
 som är möjligt, såsom man här velat anse nödigt. Och hvilken
 debiteringsgrund man än följer, lär det icke kunna undvikas,
 att bråktal vid debiteringen uppkomma. Man har ju dessutom
 föreslagit svårigheternas afhjelpande genom att skyldigheten att
 utdebitera lades på statens aflönade tjänstemän, hvarigenom kommu-
 nalordförändena befriades från besväret. Under sådana förhållanden
 borde man dock kunna vänta, till dess den stora bebådade refor-
 men förekommer. Under tiden, medan man väntar på nämnda
 reform, enligt hvilken byggnadsskyldigheten skulle öfverflyttas på
 staten, komma nog icke några stora nybyggnader att företagas.
 Man skall nog nöja sig med nödiga reparationers vidtagande. Och
 om det, såsom man anmärkt, någon gång händt att en tingshus-
 byggnadsskyldig menighet blifvit ålagd att iordningställa och
 möblera bostadsrum åt en domhafvande i tingshuset i och för
 hans vistelse der under sammanträdena, så är det ju icke sagt
 att sådant är eller blir lag och att menigheten är tvungen att
 underkasta sig denna börda.

Jag för min del tror, att då frågan, såsom upplyst blifvit,
 redan är under behandling och snart torde föreläggas Riksdagen,
 utskottet haft goda skäl för sitt afslag. Jag yrkar fördenskull
 bifall till utskottets förslag.

Herr Lilienberg: Jag ber endast få säga att ett yttrande,
 som min granne till höger haft, icke bör lemnas utan gensaga:
 Han nämnde om ett nyligen afgjordt ärende, hvarigenom i Gotlands

*Ang. ändring
 i lagen ang.
 skyldighet att
 deltaga i kost-
 naden för
 byggnad och
 underhåll af
 tingshus och
 häradshärad-
 fängelset.
 (Forts.)*

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

södra domsaga tingshusbyggnadsskyldigheten skulle blifvit obefvärlig utsträckt. Jag tror för min del, att beslutet i nämnda ärende icke kan anses origtigt. Jag anser nämligen att det är domhafvandenens ovilkorliga rättighet att på tingsstället få utarbeta sina domar, och för att han det skall kunna göra, måste man också bereda honom en tarflig bostad. Den farhågan, att härigenom en obegränsad tyngd skulle läggas på allmänheten, är väl temligen ogrundad.

Herr I. Månsson: Lagutskottets vice ordförande har i fråga om det omnämnda prejudikatet rörande tingshusbyggnadsskyldiges i Gotlands södra domsaga åläggande att i domsagans tingshus hålla allt hvad domhafvanden begärt för sin bekvämlighet, förklarar, att han för sin del ansåg ett sådant åläggande riktigt. Andra myndigheter såsom t. ex. Konungens befallningshafvande i Gotlands län och kammarkollegium hafva likväl varit af annan mening, och dessa myndigheters mening kan ju gälla lika mycket som vice ordförandens i lagutskottet. Dermed må nu vara huru som helst. Det synes emellertid att häradsborna kunna i afseende å tingshusbyggnadsskyldigheter blifva ålagda nära nog hvad som helst, och konsekvenserna häraf kunna i sanning utsträckas ganska långt. Jag vet t. ex., att vi i min hemort hafva fått ganska stora utgifter, ända till 2 och 3 öre per fyrk i utdebitering. På detta sätt kan man ju icke fortgå i utdebitering.

Man har också sagt, att det är så kort tid, sedan nu gällande lag i ämnet antogs och att man därför icke borde göra någon ändring deri. Men då man under denna tid fått erfara, huru många trakasserier debiteringen efter densamma åstadkommit, borde väl icke tiden för lagens antagande utgöra något hinder för dess ändrande. Jag försäkrar, att man i allmänhet icke fäst sig så mycket vid utgifterna, men desto mer vid utdebiteringssättet, och jag kan icke förstå, att man vill sätta sig emot en så billig reform, som den nu begärda. Denna blir ju så obetydlig för dem, som äro frie från att betala mer än efter $\frac{1}{4}$ af det dem åsatta fyrktalet, så att jag tycker, att skälet att för den skull sätta sig mot saken, icke heller är värdt någonting. Att låta häradskrifvaren skilja mellan alla dem, som nu skola utgöra sin skyldighet med hela eller med $\frac{1}{4}$ af det dem åsatta fyrktalet, är ett besvär som vållat och kommer att vålla desse tjestemän allt för mycket obehag. Det synes för mig alldeles tydligt, att man icke bör tveka att införa en förändring i detta fall.

Jag ber att få instämma i det yrkande motionärerne afgifvit.

Herr Smedberg: Då Riksdagen så nyligen som år 1884 beslutat en ny lag i detta afseende, och Kongl. Maj:t utfärdat densamma, så har jag icke inom utskottet kunnat biträda motionärens förslag. Jag tror icke, att några sådana omständigheter, som göra det nödvändigt att förändra lagen i detta fall, inträffat. Detta sätt att ändra en lagbestämmelse hvart tredje år vill jag icke gå in på utan högst viktiga skäl. Nu säges här, att det är

svårt att verkställa debiteringen, till följd deraf att så många bråktal uppkomma. De skola ju i alla händelser uppkomma. Äfven om det skulle debiteras en fix summa att utgå af häradet och fördelas efter bevilling, så kan det icke undvikas, att brutna tal uppkomma. Detta tror jag ej utgör något skäl för att ändra lagen. För min del anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Herr Nilsson i Efveröd: Det är visst sant, att det är ett ganska viktigt skäl, som lagutskottet anfört dermed, att det är så nyligen, som lagen i detta fall ändrades, så att det därför nu icke vore skäl att ånyo ändra densamma. Men å andra sidan kan man anmärka att det verkligen redan har förefallit så ofantligt stora skäl för en förändring, att tiden för lagens antagande icke kan förevara som skäl emot dess ändrande. Just i de nyss anförda omständigheterna med afseende på debiteringen ligger hufvudskälet. Att en förändring i den nu gällande lagen skulle vålla så stort besvär, hade väl knappast någon inom Riksdagen tänkt sig, då lagen 1884 antogs, ty ofta är förhållandet så, att hela den utdebiterade summan icke går till högre belopp, än 200 à 300 kronor, hvilket på intet sätt motsvarar kostnaderna för det stora besvär, debiteringen åstadkommit. Hade lagutskottet velat fästa afseende vid detta, tror jag det kommit till ett annat resultat, än det gjort. För lagens ändrande tillkommer ytterligare den omständigheten, att Kongl. Maj:t nyligen dömt efter en annan uppfattning än den, som allmänt varit gällande inom landet då prejudikat meddelats att tingsbyggnadsskyldige icke allenast skola förse dombafvanden med bostad vid tingsstället utan äfven med sängkläder och möbler m. m. Detta har aldrig förut existerat, åtminstone så vidt jag känner, och det är således ett nytt plus, som tillkommit, sedan den nya lagen började tillämpas, som på många ställen omintetgör hvad den nya lagen åsyftade, nemligen en lindring i besväret. Detta skäl har äfven tillkommit sedan den nya lagen började tillämpas, och jag tror att med kannedom endast härom utskottet borde hafva kommit till annan åsigt om de nu föreliggande förslagen än som skett. Det är visserligen godt och väl, att man nu kan trösta oss med att få motse ett förslag från nya lagberedningen, som skulle komma att gå i den riktningen att tingshusbyggnadsskyldigheten öfvertages af staten. Jag har förut förfäktat denna mening inom Riksdagen, och är måhända detta fortfarande den enda möjliga utvägen att vinna rättelse. Men när får man då ett sådant förslag från lagberedningen? Detta kan komma att dröja ganska länge, och jag föreställer mig att ett beslut om en fördelning af kostnaderna för tingshus och häradsfängelse på de byggnadsskyldige på annat sätt än nu eger rum, för den händelse Riksdagen beslutar sådant, icke skulle kunna utgöra något hinder att sedermera antaga lagberedningens förslag, i fall detta skulle gå i den uttalade riktningen. Det är därför jag vill vara med om att sådan som frågan nu föreligger, uttala en opinionsyttring i densamma, och anhåller att få förena mig med herr Jöns Bengtsson i hans yrkande.

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Jag kan icke rätt förstå, hvad lagutskottet föreslår i tredje punkten. Dess förslag skulle endast åsyfta en likställighet i debiteringen af bidragen till tingshusbyggnader uti hela riket. Men för min del kan jag icke finna att de, som skola verkställa debiteringen, hafva någon den ringaste rätt att ändra grunderna för debiteringen, och i så fall blir ju besväret med debiteringen lika stort. Att icke kommunalmyndigheterna kunna åläggas ett sådant besvär redan nu. är otvetydigt, och i sådant fall behöfs ju ej skrifvelse. Således, äfven om debiteringen skulle blifva likformig för hela landet, så är det för mig alldeles klart att utdebiteringen skulle blifva lika stor, vare sig detta förslag går igenom eller icke.

Då grunden för utdebiteringen är gifven, kan härads-skrifvare eller kronofogde omöjligen göra debiteringen på annat sätt än nu eger rum. Deremot om alla få betala efter fyrktal, efter samma grund som för kommunalutskylder i allmänhet är stadgadt, behöfver summan för den årliga kostnaden för underhåll af tingshuset endast fördelas emellan de tingshusbyggnadsskyldige kommunerna, och den summa som belöper på hvarje kommun intagas i kommunens årliga utgiftsstat, och samtidigt med de vanliga kommunalutskylderna af kommunens skattskyldige invånare antecknas och uppbäras.

Jag yrkar alltså bifall till herr Jöns Bengtsson motion.

Häruti förenade sig herr Nilsson i Vrångebol.

Herr J. Bengtsson: Herr talman, mine herrar! Det hufvudsakligaste skälet, som blifvit framställt af ledamöterna i lagutskottet, för att Riksdagen icke skulle bifalla den af mig föreslagna grunden för deltagande i kostnaden för tingshus byggande är det, att en lag i ämnet så nyligen blifvit utfärdad, och att en lag, som så nyligen tillkommit, icke genast borde ändras. Jag kan dock icke förstå, hvarför man skulle dröja med ändringen af en lag, som man funnit vara alldeles olämplig i fråga om debiteringssättet.

För mig finnes dessutom ett annat skäl för en snar lösning af frågan i det syfte, jag föreslagit. Jag kan nemligen ej förstå, hvarför icke landsbygden skall komma i åtnjutande af samma förmåner i fråga om bidrag till ifrågavarande ändamål som städerna nu ega. Städerna hafva tingshus lika väl som landet. Men mig veterligen finnes det i städerna icke någon annan grund för debiteringen af bidrag till byggande och underhåll af städernas tingshus än bevillningskronan. Motsvarande fördel bör äfven komma landsbygden till godo, hvarför jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Lilienberg: Herr talman! Jag begärde ordet, med anledning af hvad som yttrades af en talare på skånebanken i fråga om tredje momentet af utskottets förslag. Detta moment är visserligen icke ännu föredraget, men har redan kommit under diskussion, hvadan äfven jag må anses berättigad att beröra det samma.

Nämnde talare sade sig icke kunna förstå hvad utskottet i denna del af sitt utlåtande föreslagit. Jag kan för min del icke förstå annat än att detta är tydligt och klart, nemligen att man vill genom en skrifvelse till Kongl. Maj:t få upphäfd den olika tillämpning vid debiteringen, som nu eger rum, och att man vill undvika att debiteringen på ena stället verkställas af kommunalmyndigheterna och på det andra stället af fögderiförvaltningen. Nu vill man deremot, att det skulle blifva likformighet i berörda hänseende öfver hela landet. Jag tycker, att det är ett ganska tydligt och enkelt förslag.

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

Öfverläggningen var slutad. Herr talmannen gaf propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma, såvidt den afsåg herr J. Bengtssons motion, och bifall i stället till denna motion i den del, som afsåg ändring af grunden för deltagande i kostnaden för byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse; och ansåg herr talmannen röstöfvervigt förefinnas för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande, nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition.

Den, som bifaller hvad lagutskottet hemställt i utlåtandet n:o 12, 2:dra punkten,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej, har kammaren med afslag å utskottets hemställan, såvidt den afser herr J. Bengtssons motion, bifallit denna motion i den del, som afser ändring af grunden för deltagande i kostnaden för byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse.

Efter rösternas uppräknande befans att 75 ledamöter röstat ja, men 90 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

Punkten 3.

I denna punkt hemställde utskottet, att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes meddela de föreskrifter, som erfordrades för att bidrag till byggande och underhåll af tingshus och häradsfängelse måtte i hela riket på likformigt sätt af vederbörande fögderiförvaltning i sammanhang med kronoskatterna debiteras och uppbäras samt derefter i behörig ordning till den eller dem, som vederbör, redovisas.

Herr J. Bengtsson erhöi på begäran ånyo ordet och yttrade: Då jag är öfvertygad om, att Första Kammaren bifaller lagutskottets förslag i detta moment och Andra Kammaren nu bifallit

Ang. ändring i lagen ang. skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse.
(Forts.)

min motion i den del, som afser grunden för utdebiteringen, så skulle följden af ett bifall från Andra Kammarens sida jemväl till den af utskottet föreslagna tredje punkten blifva en skrifvelse till Kongl. Maj:t af det innehåll, som samma punkt utvisar. Men för min del vill jag icke såsom motionär vara med om att lägga en sådan börda på vederbörande fögderiförvaltning som skulle uppkomma, i fall Kongl. Maj:t utfärdade en författning i nyssnämnda syfte. Ty skall man bibehålla *grunden* för utdebiteringen, så är det bättre att behålla alltsammans. Och om en motionär en annan gång väcker nytt förslag i ämnet, har lagutskottet åtminstone icke att tillgå den gamla vanliga frasen att för närvarande icke något kan åtgöras, enär lagen så nyligen undergått förändring.

Jag vill icke uppehålla kammarens tid längre, utan inskränker mig till att på de skäl, jag nu anfört, yrka afslag å den föredragna punkten.

Herr Lilienberg: Det är verkligen förvånande, att icke motionären vill hafva framgång åt hvad han sjelf föreslagit, fastän enligt hans mening debiteringsgrunden borde blifva en annan. Hvad lagutskottets förslag i 3:dje punkten beträffar, så vet utskottet, huru olika man förfar i olika delar af riket i afseende på uppbörden, och utskottet har icke kunnat föreställa sig, att det vore lämpligt att dermed fortgå. Jag har nyss af en enskild representant hört, på hvilket besynnerligt sätt man förfar i hans hemort. Det var för att bereda likformighet i uppbörden, som utskottet framlade sitt förslag, som öfverensstämmer med Kongl. Maj:ts resolutioner i särskilda mål. Jag hemställer om bifall till lagutskottets förslag och, om det bifalles, kan, då Första Kammaren redan antagit utskottets förslag, det verkligen blifva ett Riksdagens beslut i saken.

Herr J. Bengtsson: Herr talman, mine herrar! Jag har be-
gärt ordet med anledning deraf, att lagutskottets vice ordförande nämnde, att han fann det besynnerligt, att jag, sjelf motionär i frågan, icke önskade framgång åt det föreliggande förslaget. Jag förmodar dock, att kammarens öfrige ledamöter icke äro af samma mening, ty hade jag icke velat, att den väckta frågan skulle gå framåt, hade jag naturligtvis icke yrkat bifall till mitt under punkt 2 i utlåtandet behandlade förslag, rörande debiteringsgrunden. Men hvarför jag motsätter mig lagutskottets förevarande förslag är, att jag icke kan se, att det skall lända till något bättre, och jag af sådan anledning vill, att frågan skall hållas öppen. Då kan den vid en kommande riksdag ånyo blifva föremål för motion, och jag hoppas, att både Första Kammaren och lagutskottet då skola erkänna det rättvisa och befogade i det förslag, jag nu framställt, samt lemna sitt bifall till ett, som möjligen kan blifva väckt i samma syfte. Jag yrkar fortfarande afslag.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad, gaf herr talmannen, enligt de gjorda yrkandena, proposition dels på bifall

till utskottets hemställan och dels på afslag derå. Herr talman-
 nen fann den förra propositionen hafva blifvit besvarad med öf-
 vervägande ja, men som votering begärdes, skedde nu uppsättning,
 justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

*Ang. ändring
 i lagen ang.
 skyldighet att
 deltaga i kost-
 naden för
 byggnad och
 underhåll af
 tingshus och
 härads-
 fängelse.
 (Forts.)*

Den, som bifaller 3:dje punkten i lagutskottets utlåtande n:o
 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit nämnda punkt af utlåtandet.

Voteringen visade 67 ja mot 70 nej; hvadan alltså utskottets
 i förevarande punkt gjorda hemställan blifvit af kammaren afslagen.

§ 9.

Herr talmannen tillkännagaf, att till kammaren ankommit
 följande Kongl. Maj:ts utslag:

Kongl. Maj:ts utslag uppå de besvär, härads-skrifvaren O. J.
 Möller och förre bokhållaren C. Ulrik Björkman i Motala hvar för
 sig i underdånighet anført deröfver att, sedan vid det den 6 de-
 cember 1886 förrättade och sedermera inför magistraten i Vadstena
 den 13 i samma månad medelst rösternas sammanräknande afslu-
 tade val till riksdagsman i Andra Kammaren för städerna Vad-
 stena, Skeninge, Söderköping, Motala och Grenna för återstående
 del af innevarande valperiod, eller till 1887 års slut, kyrkoherden
 i Skeninge filosofie doktorn Fredrik Vilhelm Metzén förklarats
 vara vald till riksdagsman i Andra Kammaren under nämnda del
 af valperioden; samt klagandena hos Kongl. Maj:ts befallningshaf-
 vande i Östergötlands län anført besvär öfver valet och yrkat dess
 upphäfvande, till stöd för hvilket yrkande anförts af Möller, att va-
 let i Söderköping så till vida hvilade på oriktig grund, att dels,
 sedan den för valet begagnade röstlängd blifvit af magistraten
 justerad, till riktigheten godkänd och för granskning framlagd,
 magistraten i längden vidtagit sådan genomgripande förändring,
 att hela röstgrunden ändrats, samt derefter låtit röstlängden i dess
 så förändrade skick ligga för granskning tillgänglig alienast tre
 dagar före valet, dels ock vallängden varit uppgjord på grund af
 1885 års taxering, ehuru densamma, enligt Möllers förmenande,
 bort, med tillämpning af 17 § 2 momentet riksdagsordningen och
 14 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862,
 vara upprättad efter 1886 års taxeringslängd för allmänna bevill-
 ningen, hvilken taxeringslängd blifvit den 24 september 1886 af
 pröfningsnämnden granskad, hvadan genom tillämpningen af den

vid valet följda längden personer, som dertill icke varit berättigade, fått utöfva rösträtt, men deremot andra, som dertill varit berättigade, icke kommit i tillfälle att begagna denna sin rätt, samt af *Björkman* att vid valtillfället i Motala honom vägrats begagna sin valrätt, derföre att honom derstädes påförd stadsskatt för år 1881 skulle varit ogulden, oaktadt samma utskylder antagligen blifvit afskrifna, äfvensom att i samma stad blifvit vid valet använd en röstlängd, som grundat sig på 1886 års bevillningstaxering, hvilket, enligt *Björkmans* förmenande, vore origtigt, då derigenom inträffat, att personer, som inflyttat och först vid mantalskrifningen för år 1886 införts i stadens längder, fått i valet deltaga, ehuru de ännu icke erlagt någon skatt till staden, samt, då, efter hvad upplyst blifvit, vid valet i Söderköping användts en röstlängd, grundad på 1885 års bevillningstaxering, borde föranleda upphäfvande af valet i dess helhet;

Så har Kongl. Maj:ts befallningshafvande, efter det vederbörande lemnats tillfälle att i stadgad ordning sig förklara, men förklaring inkommit allenast från magistraten i Söderköping, i utslag den 5 januari 1887 sig utlåtitt: att som jemlikt 17 § riksdagsordningen vid riksdagsmannaval skulle till efterrättelse tjena de för kommunerna gällande röstlängder, som borde innehålla anteckning om dem, hvilka valrätt enligt 14 § tillkomme, och, efter hvad magistraten i Söderköping upplyst, ny röstlängd på grund af 1886 års bevillningstaxering derstädes vid valet ännu icke blifvit upprättad och behörigen godkänd; alltså och då vid sådant förhållande den på föregående års taxering grundade och godkända röstlängden varit den då i kommunalt afseende ännu gällande och måst, utan afseende derå att annan möjligen hunnit upprättas, då så icke skett, begagnas, samt klagandena icke på något sätt styrkt, att inom någon af valkretsens öfriga städer varit vid valtillfället i kommunalt afseende gällande annan röstlängd än som dervid derstädes begagnats, Kongl. Maj:ts befallningshafvande funne hvad klagandena i berörda hänseende anmärkt icke kunna föranleda valets upphäfvande, i följd hvaraf och då *Björkman*, som icke förnekat, att han vid valtillfället häftat för 1881 års oguldna utskylder till samma stad, der han velat valrätt utöfva, och följaktligen icke då varit mot stadgandet i 10 § förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 vid allmän rådstufva derstädes röstberättigad, således ej heller egt rösträtt vid riksdagsmannavalet, besvären lemnades utan vidare afseende;

Med Kongl. Maj:ts högsta domstol beslutet; Gifvet Stockholms Slott den 15 Februari 1887.

Kongl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas ofvan berörda underdåniga besvär och finner skäl ej vara anfördt, som i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes utslag kan verka ändring. Det vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Kongl. Maj:ts sekret

Herman Rohtlieb.

Efter uppläsande af detta utslag lades det samma till handlingarne.

§ 10.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 4, angående jemkning af den på hemman å landet hvilande inqvarteringsbörda under fredstid, och

n:o 5, om ändrad lydelse af 17 kap. 12 § handelsbalken; samt

Riksdagens kanslis förslag dels till Riksdagens skrivelse till Konungen, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom,

dels till Riksdagens förordnanden:

för borgmästaren m. m. Eskilander Thomasson att vara Riksdagens justitieombudsman; samt

för häradshöfdingen m. m. Sebastian Oskar Gustaf Bergius att vara Riksdagens justitieombudsmans suppleant.

§ 11.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden, nemligen:

statsutskottets utlåtanden n:o 13, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel;

n:o 14, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel; och

n:o 15, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel;

bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens tillstånd och förvaltning; samt

lagutskottets utlåtanden n:o 13, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 17 kap. 4 § handelsbalken; och

n:o 14, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t i fråga om den s. k. indigenatsrättens upphäfvande.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Andra Kammarens Prot. 1887. N:o 10.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i detta sammanträde fattade beslut.

§ 13.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *K. E. Holmgren* under tre dagar från och med den 24 dennes.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.